

Kráčíme Pospolu k efektivnější spolupráci škol a firem

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**KRÁČÍME POSPOLU
K EFEKTIVNĚJŠÍ SPOLUPRÁCI
ŠKOL A FIREM**

Tato publikace byla vytvořena a vydána v projektu Pospolu – Podpora spolupráce škol a firem, který je realizován v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky. Publikace je výstupem projektu Pospolu – Podpora spolupráce škol a firem, který je realizován v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Více informací o projektu najdete na www.projektpospolu.cz

Autorský kolektiv: Ing. Taťána Vencovská, Mgr. Petr Naske, Ing. Eva Rathouská Grmelová, Ing. Filip Vencovský, PhDr. Helena Denková, Mgr. František Brož

Konzultace: PhDr. Viola Horská

Oponentura: Ing. Jiří Zajíček, Ing. Petr Jadrný, PhDr. Ludvík Vomáčka, CSc.,

Ing. Drahoš Matonoha, RNDr. Jana Krauseová

Editor: Mgr. František Brož

Jazyková korektura: PhDr. Pavla Brožová

Grafická úprava: Michaela Houdková

Redakce: Lucie Šnajdrová

Vydal
Národní ústav pro
vzdělávání, školské
poradenské zařízení
a zařízení pro další
vzdělávání pedagogic-
kých pracovníků
Praha 2015
ISBN 978-80-7481-099-2

The image features a solid yellow-green background. On the right side, a large, solid blue circle is partially cut off by the edge. In the center of this blue circle, the word "Obsah" is written in a bold, white, sans-serif font. To the left of the large blue circle, there are several overlapping circles of varying sizes and colors. One is a smaller solid blue circle at the bottom left. Above it and to the right is a larger, semi-transparent light green circle. Further up and to the right is another semi-transparent light green circle, overlapping the one below it. At the top left, there is a very small, solid grey circle. The overall composition is abstract and modern.

Obsah

Předmluva	6
Úvod	8
Spolupráce škol a zaměstnavatelů	9
Východiska spolupráce	9
Přínosy spolupráce škol, podniků a dalších zaměstnavatelů	16
Navazování spolupráce	18
Hodnocení spolupráce	20
Personální zajištění spolupráce	23
Instruktor praktického vyučování na pracovišti	23
Učitel odborného výcviku a praktického vyučování na pracovišti	25
Odborník z praxe ve škole	25
Cesty ke zvýšení kvality odborného vzdělávání	26
Rozvoj odborných kompetencí pedagogů	28
Nástroje k podpoře rozvoje praktického vyučování	30
Modely spolupráce	31
Případové studie	41
Plán spolupráce školy a sociálního partnera	44
Publikace Pospolu	49
Slovníček pojmů	57
Odkazy, literatura	62

Předmluva

Předmluva

Předmluva

Vítám při čtení těchto řádků zástupce středních odborných škol, kteří mají na starosti organizaci spolupráce své školy se zaměstnavateli a dalšími sociálními partnery. Vítám u těchto řádků také zástupce firem a zaměstnavatelských svazů či komor, kteří se angažují ve výchově a vzdělávání žáků středních škol nebo to plánují udělat.

Za příručkou, kterou držíte v ruce, by se mohla skrývat desítky příběhů z konkrétních škol a firem, které krok za krokem přibližují svět práce a konkrétní kvalifikace pro mladé chlapce a dívky, kteří se v oborech středních škol připravují na vkročení do světa dospělých a jsou na startu své kariérní cesty životem. Tyto příběhy by mohly jako model sloužit, ale nikdy by nebylo možné je převzít jako celek do jiného regionu, oboru vzdělávání či druhu podniku. Modely spolupráce vytvořené v projektu Pospolu nejsou klasickým modelem, který je možné jako celek ihned převzít a rovnou dle něho zahájit spolupráci školy a firmy, zajistit okamžitě její kvalitu a to, aby všichni zúčastnění (žáci, učitelé, instruktoři a další aktéři) ihned převzali odpovědnost za svěřené role a úkoly. Veškeré procesy jsou na měsíce a roky a čas si pro tento proces musí dát všechny zapojené strany. Věříme tedy, že při čtení této příručky najdete mnoho z toho, co jako škola nebo firma již děláte. Řádky příručky pak berte jako ocenění toho, že se přípravě žáků v odborném školství věnujete a že se zabýváte kvalitou a přínosy pro každého jednotlivého žáka. Pokud naleznete něco nového, co Vás inspiruje a obohatí, pak je to jediné dobře a příručka splnila svůj účel. Nováčkům v této oblasti, zejména zástupcům firem, kteří váhají, nakolik do světa vzdělávání vstoupit,

doporučujeme vyhledat nějaká existující partnerství škol a firem a nechat se inspirovat k zahájení spolupráce a hledání možností, jak odborníky z praxe zapojit do vzdělávání, a zajistit tak žákům možnost nahlédnout do reálného prostředí firem a prožít tam konkrétní zkušenost vedoucí k prohloubení odbornosti a zvýšení motivace připravit se zodpovědně na vlastní aktivní přístup k životu a práci.

Všechny prvky spolupráce škol a firem, které Vám autorský tým publikace popisuje, jsou shrnutím toho nejlepšího, co jsme posbírali v době realizace projektu Pospolu v pilotních školách a firmách a také z nejrůznějších dalších šetření a dotazování. Ukázalo se ve všech ohledech, že při zlepšování spolupráce školy a firmy má zásadní roli důvěra zapojených stran, intenzivní a otevřená komunikace odpovědných lidí, nadšení a osobní nasazení učitelů i firemních personalistů a v neposlední řadě podpora od majitelů firem, zřizovatelů škol nebo celého systému.

Nechť máte dostatek času, financí i nápadů na zahájení či rozvoj spolupráce Vaší školy či Vašeho podniku. Uvítáme, když si to, co vnímáte jako přenositelné či modelové využití principu spolupráce školy a firmy, nechte pro sebe a umožníte jiným partnerstvím škol a firem tento prvek převzít či se jím inspirovat. Využít k tomu můžete také online podobu příručky i diskuse na Metodickém portálu RVP.CZ, kde je možné vkládat komentáře a postřehy z Vašich vlastních příběhů.

*Petr Naske,
hlavní manažer projektu*

The image features a vibrant yellow background with several overlapping circles. A large, solid blue circle on the right side contains the word 'Úvod' in a bold, white, sans-serif font. To its left and below are several other circles in various shades of green and blue, some overlapping each other and the blue circle. The overall composition is clean and modern.

Úvod

Úvod

Příručka Kráčíme Pospolu k efektivnější spolupráci škol a firem shrnuje klíčové informace, ke kterým jsme dospěli při řešení projektu Pospolu. Jejím hlavním smyslem je usnadnění a případné zkvalitnění aktivní koexistence škol a zaměstnavatelů v procesech odborného vzdělávání tam, kde je tato spolupráce již určitým způsobem navázána, zároveň přináší potenciální metodické návody a postupy v oblasti spolupráce pro subjekty, které se k navázání spolupráce teprve připravují nebo o ní uvažují.

Publikace představuje jednak obecné principy, tedy modely spolupráce pro jednotlivé kategorie dosaženého vzdělání, jednak aplikované modely pro jednotlivé skupiny oborů vzdělání. Zabývá se způsobem využití těchto modelů, procesy navazování spolupráce a rovněž nabízí náměty vedoucí ke zvýšení zastoupení praktického vyučování žáků v reálném pracovním prostředí i jeho zkvalitnění. Pozornost autorů se soustředí rovněž na další nástroje, které lze použít pro zvýšení efektivity spolupráce i pro její kontrolu.

Úvodní kapitola se soustředí na popis východisek spolupráce škol a zaměstnavatelů, zabývá se jejími možnými přínosy pro zúčastněné strany. Stranou nezůstává ani samotný proces navazování spolupráce, pozornost je věnována i jejímu hodnocení.

Samostatnou kapitolu zabírá personální zajištění spolupráce, přičemž hlavní zájem se upírá na působ-

nost instruktora praktického vyučování, učitele odborného výcviku a praktického vyučování a odborníka z praxe. V této kapitole jsou naznačeny i cesty, které mohou vést ke zvýšení kvality odborného vzdělávání v personální oblasti, a to včetně rozvoje odborných kompetencí pedagogů.

Kapitola Nástroje k podpoře rozvoje praktického vyučování seznamuje uživatele s jedním ze základních výstupů projektu Pospolu – modely spolupráce a dalšími navazujícími materiály, tedy případovými studii a plánem spolupráce školy a sociálního partnera.

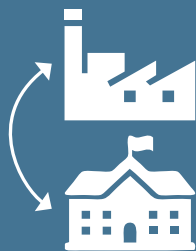
Publikace podává rovněž ucelené informace o metodických publikacích, které byly v rámci projektu vytvořeny. V závěru publikace naleznete slovníček základních pojmů důležitých pro kvalitní komunikaci všech stran zúčastněných spolupráce.

Záměrem autorů metodické publikace bylo vytvořit materiál, který přispěje k většímu porozumění a nastavení pravidel při navazování spolupráce mezi školami a zaměstnavateli s cílem zkvalitnit proces praktického vyučování tak, aby se absolventi středních odborných škol stali v porovnání s dnešním stavem pro potenciální zaměstnavatele atraktivnějšími. Při zpracování publikace bylo rovněž využito poznatků a zkušeností z pilotního ověřování partnerství škol a firem.

Veškeré materiály a informace zahrnuté v publikaci mají sloužit jako podněty a nemají závazný charakter.

Spolupráce škol a zaměstnavatelů

Spolupráce škol a zaměstnavatelů

V této části publikace chceme stručně popsat oblasti činností, které školy se zaměstnavateli při navazování spolupráce řeší nebo by měly řešit, jako inspiraci zde naleznete příklady konkrétní spolupráce.

Východiska spolupráce

V první řadě je nutné uvést, že školy a zaměstnavatelé spolupracují sice jako instituce, podoba i kvalita

spolupráce jsou však výsledkem individuálních vkladů jednotlivců, na jejichž bedrech spolupráce leží. Nepominutelnou podmínkou úspěšné spolupráce je také vzájemná důvěra zúčastněných. Obě spolupracující strany přitom mají různá východiska – škola je podřízena rámci organizace vzdělávání, který je daný MŠMT, a zřizovateli. Zaměstnavatel se přitom podřizuje aktuálnímu stavu volných kapacit podniku, obchodní strategii i stavu ekonomické stability podniku.

Pokud spolu škola s firmou spolupracují institucionálně, je obvyklým tématem spolupráce naplňování společného memoranda o spolupráci v řadě oblastí, konkrétně např.:

- > umístování žáků do reálného pracovního prostředí při odborném výcviku, odborné praxi, učební praxi;
- > zapojení odborníků z praxe do výuky, odborného výcviku nebo učební praxe, realizace přednášek;
- > společná organizace exkurzí;
- > pronájem či darování konkrétního zařízení;
- > příspěvní na materiál pro produktivní činnost žáků;
- > vytváření stipendijních fondů;
- > vzájemná podpora při propagaci školy/podniku.

Existují různé nástroje na podporu vzájemné institucionální spolupráce: na úrovni krajů to bývají sektorové dohody, pakty zaměstnanosti, stipendia pro žáky, případně provozování center, kde se školy s firmami mohou setkávat. Stát systémově podporuje spolupráci normami směřujícími k možnosti uplatňování daňových úlev pro zaměstnavatele. Na úrovni projektu

Pospolu jsme zaměřili pozornost na nástroje pro plánování spolupráce jako celku z pohledu školy (dodržování školních vzdělávacích programů a jejich efektivní realizace za pomoci sociálních partnerů), dále také na zvýšení schopnosti škol a firem umět dobře popsat konkrétní učivo i kompetence, které si žáci ve spolupráci s firmou osvojují (např. principy ECVET).

Osobní spolupráce odborníků z praxe s učiteli či celou školou se zakládá většinou na vzájemných potřebách:

- > stáže učitelů ve firmách nebo samostatné vzdělávání ve spolupráci s firmou, konzultace odborné problematiky;
- > podpora realizace exkurzí či dnů otevřených dveří;
- > odborníkem z praxe naplňována strategie CSR¹ podniku, nebo výraz dobrovolnictví, případně v důchodovém věku zúročení vlastních znalostí a dovedností.

Na spolupráci školy a firmy je možné pohlížet jako na jakékoliv jiné partnerství, u kterého chceme dosáhnout společného cíle, naplnit společnou strategii a vzájemně se obohatit.

1) Corporate Social Responsibility (Společenská odpovědnost firem), tedy dobrovolné integrování sociálních a environmentálních aspektů do firemní strategie

Jaké otázky si mohou pokládat členové partnerství?²

Jaká je náplň konkrétního partnerství, který problém řeší? Jsou obě strany partnerství přesvědčeny o výhodách, rizicích i přidané hodnotě daného partnerství? Jsou členové partnerství srozuměni s jeho cílem a akceptují důležitost vzájemných dohod?

Sdílejí partneři společnou vizi? Jsou členové partnerství ochotní podstoupit změny, díky kterým se přiblíží společnému cíli?

Jsou zájmy školy/podniku na obou stranách obhajovány správnými osobami? Dostanou se veškeré informace ke všem zúčastněným?

Odpovídají pravidla partnerství všem normám ke spolupráci?

Je existence partnerství dostatečně podporována „shora“? Je obsah i forma spolupráce dostatečně srozumitelná zástupcům zřizovatelů škol a majitelů podniků?

Jsou respektována očekávání všech účastníků partnerství (škola/podnik; žáci, učitelé, odborníci z praxe, vedení škol a podniků, rodiče)?

Jsou nastaveny procesy na průběhné zkvalitňování spolupráce i jeho monitorování?

Je existence partnerství srozumitelná třetím stranám? Jsou adekvátní informace o partnerství prezentovány i mimo partnerství? Mají partneři společnou strategii k informování třetích stran?

2) Zkuste si za nimi představit množství úsilí, které musí škola s firmou překlenout k vytvoření efektivního partnerství, viz (<http://strengtheningnonprofits.org/resources/guidebooks/Partnerships.pdf>).

Některé otázky se zdají velmi jednoduché, v praxi se ale ukazuje, že právě střet očekávání obou stran a rozdílnost zdrojů (lidských, finančních) školy a firmy mnohdy vytvářejí propast, nad kterou se sice staví mosty vzájemné spolupráce, ale často s kompromisem z jedné nebo druhé strany. V praxi je běžná neformální spolupráce založená na osobních vazbách a kontaktech, formální spolupráce není žádným předpisem vyžadována. Někdy se spolupráce nastaví formálně, aby spolupráce samotná „byla“, avšak míra její kvality buď není vyhodnocována, nebo dokonce není ani žádným z aktérů poptávána.

Nejběžnější příčina **NESPOLUPRÁCE** škol a firem bývá často velmi jednoduchá: školy a firmy spolu nedovedou komunikovat.

Metodikou spolupráce chceme tedy oslovit Vás, čtenáře, abyste ve svých školách/firmách dokázali zamezit stavům, kdy:

STOP

- 1 žáci v maturitních oborech si shání podniky pro odbornou praxi sami a není jasné zadání školy směrem k zaměstnavatelům; podklady pro hodnocení odborné praxe dodávají poučení odborníci z praxe;
- 2 žáci při praktickém vyučování nejsou seznámeni s co nejširší paletou činnosti přímo u zaměstnavatele, jsou jim předávány jen účelové odborné dovednosti a nejsou jim předávány principy a měkké dovednosti, které zvyšují uplatnitelnost konkrétního žáka;
- 3 učitelé nemají možnost zvyšovat svou odbornou kvalifikaci, a nemohou se tedy účastnit stáží v reálném pracovním prostředí;
- 4 zaměstnavatelé odmítají účast u závěrečných zkoušek, případně se nedaří alespoň ve vybraných případech podpořit účast odborníka z praxe při profilové části maturitní zkoušky v roli vedoucího práce nebo oponenta.

Jsme si vědomi, že samotná organizace spolupráce školy a podniku je velmi náročnou manažerskou činností a je založena na bázi důvěry mezi školou a zaměstnavatelem. Na druhou stranu některé zkušenosti ukazují, že ve všech případech spolupráce školy a firmy směřují správným směrem a že vykazují všechny prvky kvality. O kvalitu a propojení s praxí by mělo jít oběma stranám především.

Oběma stranám spolupráce předkládáme otázky, které se týkají aspektů spolupráce a jejich začlenění do strategie přípravy organizace školního roku. Věříme, že si také kladete při společném setkávání školy a firmy podobné otázky.

ŠKOLA

- > Jakým způsobem plánujete spolupráci se sociálními partnery na konkrétní školní rok?
- > Daří se Vám zajistit účast ve firmě pro všechny žáky, nebo do firem umísťujete jen některé?
- > Odpovídají forma i obsah spolupráce tomu, co jste si určili ve školním vzdělávacím programu?
- > Informujete odpovídajícím způsobem o obsahu i formě spolupráce žáky, rodiče, učitele a zaměstnavatele a mají k těmto informacím přístup?
- > Sdružujete se s jinými školami, případně s firmami v profesních sdruženích (komorách, svazech), kde je téma spolupráce škol a firem důležitým obsahem činnosti?
- > Jaké kontrolní mechanismy máte nastavené pro účast žáka na výcviku/praxi ve firmě?

FIRMA

- > Jste ochotni umístěním žáka do provozu firmy podřídit obsah odborného výcviku či odborné praxe potřebám školy, nebo obsah podřizujete pouze svým firemním potřebám?
- > Jste připraveni na individuální tempo a styl každého žáka? Jak řešíte výchovné a pracovní problémy? Jak budete žáka informovat o požadavcích na jeho práci?
- > Jakou materiální podporu poskytujete škole pro realizaci kvalitní výuky žáků? Jaké to vyžaduje na straně podniku investice? Je možné se na míře nějaké konkrétní podpory dohodnout i se školou?
- > Kolik instruktorů jste ochotni nabídnout a jak je připravujete na roli vzdělavatele žáků?
- > Jste připraveni akceptovat žáky se zdravotním znevýhodněním či postižením, za jakých podmínek?
- > Počítáte s tím, že k dobře fungující spolupráci je potřeba se školou aktivně komunikovat?

Než budete pokračovat ve čtení, rádi bychom Vás seznámili s některými příklady spolupráce konkrétních škol a firem, které uvádíme jako inspiraci.

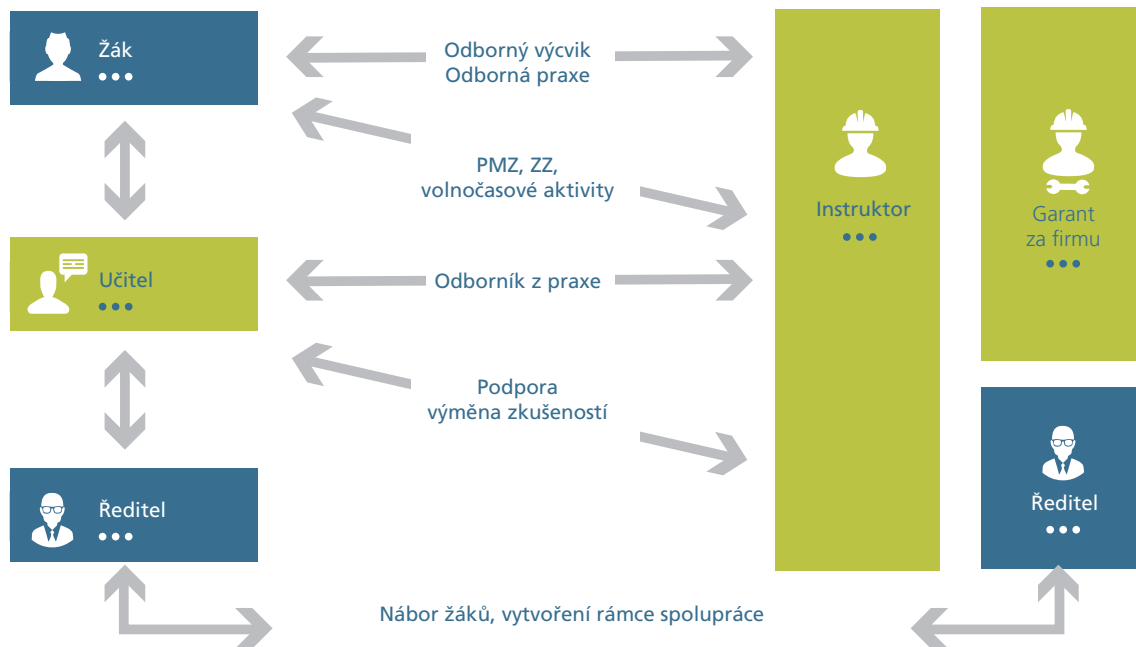
- 1** Firma nabízí vysoce specializovaný program výroby se zaměřením na vstřikování plastů. Trvalo minimálně tři roky, než se firmě podařilo navázat dlouhodobou spolupráci se školou v regionu a přesvědčit zejména rodiče žáků základních škol o perspektivě kariérní cesty začínající studiem střední odborné školy. Komplexní nabídkou podpory se daří spolupráci školy i firmy rozvíjet a udržovat nadále kvalitní.
Gerresheimer Horšovský Týn, spol. s r. o.
- 2** Velká firma nabízí komplexní programy spolupráce pro více škol v regionu. Vzniká tak unikátní prostor pro spolupráci i konkurenčních škol, které ale díky svým dalším prioritám nabízejí pro žáky v regionu pestrou nabídku vzdělávacích oborů.
WITTE Automotive Nejdek, spol. s r. o.
- 3** Podnik nabízí speciální princip párování instruktorů a žáků, o žáky se starají zaměstnanci předdůchodového věku. Ti předávají své know-how začínajícím technikům, kteří je mohou po jejich odchodu do důchodu efektivně nahradit. I princip mezigenerační výměny zkušeností zvyšuje efektivnost a atraktivitu takového přístupu.
Dopravní podnik hlavního města Prahy
- 4** Odborné praxe u maturitních oborů nejsou ze strany zaměstnavatelů preferovány. Přesto se daří v případě vybraných oborů nastavit tuto praxi velmi zajímavě, a to i tak, že škola s firmou spolupracuje nejen v průběhu odborných praxí, ale i před jejím zahájením a v rámci reflexe i po jejím dokončení. Žáci vykonávají odbornou praxi v podniku, kde řeší praktické zadání a úkoly, které mají reálný dopad do provozu. Pomáhají jim v tom odborníci z firmy, kteří poskytují rady při zpracování maturitní práce a účastní se její obhajoby v roli vedoucího maturitní práce nebo oponenta.
Hotelová škola, Vyšší odborná škola hotelnictví a turismu a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Poděbrady
- 5** Často je kritizován přístup malých živnostníků, kteří nechtějí brát žáky na odborný výcvik nebo odbornou praxi, protože si tím vědomě vychovali konkurenci, čemuž se chtějí vyhnout. Vhodnou koordinací činností ze strany školy směrem k živnostníkům toto nemusí být problém, jak ukazuje partnerství v oboru truhlář či tesař.
Střední odborná škola Litvínov

Přínosy spolupráce škol, podniků a dalších

Přínosy spolupráce škol, podniků a dalších zaměstnavatelů

Základním posláním projektu Pospolu bylo upozornit na to, že spolupráce školy a firmy je nutností, která musí být žákům umožněna, aby po ukončení vzdělávání měli konkrétnější vazbu na trh práce, získali jasnější představu o povolání, kterému se v budoucnu budou věnovat, rozvíjeli při pobytu ve firmě klíčové (jinak řečeno měkké) kompetence, ke kterým jsou ve škole vedeni. Na spolupráci škol a firem v projektu Pospolu pohlížíme zejména jako na spolupráci konkrétních lidí – žáků, učitelů a odborníků z praxe, kteří se v reálném pracovním prostředí navíc stávají instruktory při konkrétním odborném výcviku či odborné praxi. Vztahy mezi účastníky spolupráce školy a podniku ukazuje následující schéma:

Zkratky ve schématu

PMZ: Profilová část maturitní zkoušky; ZZ: závěrečná zkouška

V tabulce jsou uvedeny vybrané aspekty spolupráce:

Aspekt	Výhoda a hlavní přínos
písemná smlouva mezi žákem, školou a podnikem ³	právní ukotvení spolupráce
existující plán spolupráce subjektů	jasné vymezení odpovědnosti, možné jako aktualizovatelný dodatek ŠVP, přímá vazba na hodnocení výkonu žáka na pracovišti, jasné sdělení rodičům žáka
nabídka modelového pracovního prostředí přímo ve firmě (tedy ne reálný provoz, ale provoz simulovaný za účasti instruktora z firmy)	realizace výuky „mimo školní budovu“, v případě přítomnosti žákova učitele odborného výcviku může docházet k přímé spolupráci instruktora – odborníka z firmy s učitelem ze školy, nižší riziko vzniku firemních ztrát vzhledem k činnosti žáka
účast žáka v reálném provozu podniku s dohledem instruktora	zvýšení pocitu odpovědnosti žáka za vlastní produktivní činnost, řešení reálných problémů, podpora instruktora, seznámení s fungováním pracovního kolektivu
účast odborníka z praxe na výuce ve škole (učební praxe, přednášky, ...)	vzájemné obohacení učitele a odborníka z praxe, možnost představit učivo i osvojované kompetence v kontextu reálného příběhu člověka z praxe
účast odborníka z praxe na hodnocení výkonu žáků (formativní i sumativní hodnocení, spoluúčast na závěrečných zkouškách, u profilové maturitní zkoušky)	sladění očekávání školy i firmy na požadovaných výsledcích vzdělávání, spolupodílení se na rámci výuky, zpětné vyhodnocení přípravy jednotlivého žáka i efektivity systému přípravy všech žáků
organizace společných volnočasových aktivit, nabídka pro neformální vzdělávání ⁴ žáků, učitelů i odborníků z praxe	možnost oslovit žáky s netradičním obsahem, nerealizovatelným v povinné části výuky, možnost podchycení žáků nadaných nebo se speciálními vzdělávacími potřebami, možnost vlastní seberealizace učitelů i odborníků z praxe, poznání žáků z jiného úhlu pohledu
společná organizace náboru žáků, vzájemné exkurze a dny otevřených dveří	možnost ovlivnit volbu povolání žáka základní školy, součást ucelené strategie kariérového poradenství ze strany konkrétní základní školy

3) Uzavření smlouvy se žáky dosud není právně ukotveno.

4) Neformálním vzděláváním se rozumí mimoškolní, dobrovolné, ale zároveň cílené vzdělávání.

Navazování spolupráce

Navazování spolupráce

Nezbytným předpokladem při navazování spolupráce školy a zaměstnavatelského partnera je společný zájem obou zúčastněných stran, přičemž nad zájmy školy i zaměstnavatele jako institucí stojí objekt jejich působení, tedy žák. Tento společný zájem lze vyjádřit jako oboustrannou potřebu zajistit žákům takovou úroveň vzdělání včetně jeho praktické složky, aby se tyto žáci stali atraktivními z hlediska potřeb trhu práce. Konkrétní podoby nabývá společný zájem škol a zaměstnavatelů procesem spolupráce při zajištění praktického vyučování.

Praktické vyučování

vyhledání partnera (zaměstnavatelé z pohledu školy, školy z pohledu zaměstnavatele; zpravidla zástupce ředitele školy pro praktické vyučování; personalista) a jeho oslovení

stanovení podmínek pro praktické vyučování (zástupce ředitele pro praktické vyučování): počet žáků, vybavení pracoviště, pracovní doba aj.

příprava smlouvy škola – zaměstnavatel: náležitosti smlouvy dány vyhláškou č. 13/2005 Sb., § 12 (druh činností, místo konání, časový rozvrh, den zahájení, počet žáků, poskytování nástrojů a nářadí, způsob dopravy žáků, způsob odměňování za produktivní činnost, BOZP, osobní ochranné prostředky, úhrada nákladů...), učební osnova praktického vyučování

výběr ochotného a motivovaného instruktora (zaměstnavatel ve spolupráci se školou): pracovník splňující požadavky kladené na výkon funkce instruktora praktického vyučování (orientace v organizaci praktického vyučování ve středních odborných školách a práce s pedagogickými dokumenty; využívání základních pedagogických dovedností při práci se žáky; příprava žáků ve firmě; využití základů psychologie v kontaktu se žáky; orientace v právních předpisech v systému vzdělávací soustavy a aplikace znalostí související legislativy vztahující se k profesi, na kterou se žák připravuje)

podpis smlouvy (ředitel školy, zástupce zaměstnavatele)

Vstupní podmínky konání praktického vyučování

- a) zajištění pracovních a ochranných pomůcek pro žáky (škola): pomůcky potřebné v závislosti na druhu vykonávané práce (oblečení, rukavice, pokrývky hlavy, obuv...)⁵
- b) vystavení zápisníku bezpečnosti práce žákům (škola): zapisují se do něj školení
- c) školení bezpečnosti práce (škola/zaměstnavatel): na začátku každého školního roku školení ve škole/na pracovišti

Žák u zaměstnavatele

- a) BOZP (instruktor): instruktor nebo pověřený pracovník provádí pravidelně na začátku školního roku, resp. i v průběhu roku, pokud žák nastoupil během školního roku na pracoviště
- b) rozřazení na pracoviště (rozřazovací rozpis) – zástupce ředitele s učitelem OV sestaví seznam žáků přidělených na pracoviště
- c) dokumentace – škola vydává na začátku každého školního roku docházkový list, klasifikační list nebo denní záznamník odborného výcviku, slouží k evidenci docházky žáka na pracoviště a k hodnocení žáka
- a) odměny žáka za produktivní práci (vyjádřeno smluvně)

Střední škola hotelová a služeb Kroměříž

V rámci praktického vyučování se žáci učí, jak si práci na pracovišti co nejefektivněji zorganizovat – vytvářejí např. pracovní příkazy, učí se, jak uspořádat pracoviště, jak pracovat ekonomicky a ekologicky, jak pracovat v týmu (rozdělení a plnění úkolů, kontrola apod.). Na praxích mimo školu přejímají způsob organizace práce daný na pracovišti. Zde je kladen ještě větší důraz na organizaci práce i na týmovou práci. Je proto nutné, aby žáci měli již návyky získané ve škole a aby byli schopni operativního přizpůsobení požadavkům zaměstnavatele. Podle pozice, na které žák pracuje, je např. nutné, aby zvládl orientaci v restauraci nebo kuchyni, systém obsluhy, práci s registrační pokladnou nebo s rezervačním systémem.

Dlouhodobý horizont spolupráce

- a) konec školního roku (klasifikace žáka – učitel odborného výcviku/praktického vyučování, instruktor)
- b) řádné ukončení vzdělávání žáka (závěrečné zkoušky, profilová část maturitní zkoušky)
- c) vyhodnocení spolupráce školou, firmou, společná reflexe, úprava spolupráce na další období
- d) plánování spolupráce a hodnocení její kvality je třeba věnovat dlouhodobě maximální pozornost. V rámci projektu Pospolu byl připraven tzv. Plán spolupráce se sociálními partnery, který může být jako dodatek k ŠVP vhodným nástrojem pro plánování spolupráce.⁶

5) Lze řešit i tak, že v závislosti na konkrétním oboru vzdělání pomůcky zajišťuje podle individuálních potřeb zaměstnavatel.

6) viz níže v textu publikace

Hodnocení spolupráce

Hodnocení spolupráce

Nezastupitelné místo v procesu spolupráce škol a zaměstnavatelů má její vyhodnocení. Nejedná se tedy o hodnocení konkrétního žáka, resp. hodnocení výsledků jeho působení ve firmě v průběhu praktického vyučování, předmětem tohoto hodnocení je jiná úroveň spolupráce.

Nástroje hodnocení

- a) zpětnovazební dotazník⁷
- b) rozhovory zainteresovaných

Následující schémata vyjadřují základní principy užití obou nástrojů:

7) Například dotazník pro žáky by měl obsahovat otázky, které se týkají žákova pracovního zařazení během praxe, co se naučil, co se mu líbilo/nelíbilo, zda byla praxe přínosná obsahově, zda byla doba praxe dostatečně dlouhá apod. Naopak zpětnovazební dotazník pro firmy by měl zjišťovat, jak jsou žáci vybaveni v oblasti teorie z hlediska potřeb firmy, jak si žáci při praxi počínali, jakou práci jim lze svěřit a nakolik jsou samostatní atd.

Kdy a v jakém časovém horizontu hodnocení provádět?

- a) po ukončení odborného výcviku/odborné praxe každého žáka
- b) na konci školního roku
- c) za období delší než jeden školní rok

Kde by se měly výsledky vyhodnocení zobrazit?

- > v plánování spolupráce (s kým pracovat nadále, co upravit, řešit ...)
- > v kontrolní činnosti (na co se zaměřit)
- > v lepší informovanosti všech stran (o co jde, co se má žák naučit, jak bude hodnocen...)
- > v přístupu k žákům a ke spolupráci s firmou vůbec
- > v utužení vztahů školy a firmy
- > v případných úpravách školního vzdělávacího programu

Personální zajištění spolupráce

Personální zajištění spolupráce

Jestliže nový model odborného vzdělávání směřuje k hlubšímu propojení praktického vyučování s reálným pracovním prostředím, je třeba se věnovat personálnímu zabezpečení výuky ve firmách. Stávající praxe je taková, že za žáky odpovídá vždy učitel odborného výcviku, který může být přítomen po celou dobu odborného výcviku na pracovišti. V případě, že podmínky ve firmě nebo umístění žáků nedovolují přítomnost učitele odborného výcviku na pracovišti, je pověřen vedením žáků instruktor na daném pracovišti.

Instruktor praktického vyučování na pracovišti

Instruktor praktického vyučování na pracovišti

Instruktor praktického vyučování (dále jen instruktor) je v pracovně právním vztahu s organizací, na jejímž pracovišti se koná odborný výcvik/odborná praxe. Dohodou mezi ním a zaměstnavatelskou organizací a školou je zmocněn pro výkon činnosti instruktora. Na pracovišti vede odbornou přípravu žáků, kteří přicházejí na pracoviště vykonávat odborný výcvik, nebo odbornou praxi.

Běžná praxe vnímá instruktora jako odborníka organizace, spolupracujícího s příslušnými pedagogickými pracovníky školy. Ve formě návrhů a podkladů se podílí na hodnocení žáků. Tomu odpovídá i stávající rozsah a obsah jeho pedagogické přípravy (formou vstupního kurzu či školení) z oblastí psychologie osobnosti žáka (přístupu k němu, řešení výchovných situací a motivace), pedagogiky (základní pedagogické zásady a didaktická pravidla, způsoby hodnocení, účast na klasifikaci). Pověření pracovníka funkcí instruktora formuluje dohoda mezi ním a jeho zaměstnavatelskou organizací. Dohoda by měla konkrétně definovat jeho kompetence k ovlivňování režimu zařazení žáka na pracovišti a zásahům při jeho nedodržování. Instruktor je odpovědný za žáky na pracovišti, dohlíží na jejich bezpečnost při práci, rozvíjí jejich odborné a často i klíčové kompetence. Spolupracuje s učitelem odborného výcviku při vedení evidence docházky a plnění školního kurikula.

Instruktor není pedagogickým pracovníkem ve smyslu zákona o pedagogických pracovnících. Tuto roli plní učitel odborného výcviku/praktického vyučování, který je zaměstnancem školy a na pracoviště pravidelně dochází.

- › učitel odborného výcviku by měl být s instruktory v pravidelném kontaktu. měli by řešit společně nejen docházku žáků na pracoviště, ale i metody využívané k osvojení kompetencí a způsob jejich hodnocení.

Instruktor je vnímán jako významný činitel formování odborných a pracovních kompetencí žáků. Odborné profesní předpoklady instruktora jsou předpokladem k vykonávání pracovních činností v dané profesi. Ty prokáže vůči svému zaměstnavateli (např. vyučení v oboru nebo získání profesní kvalifikace, profesní kurzy a školení), na jehož zařízení je odborný výcvik realizován. Do budoucna bude možné toto v optimálním případě řešit složením profesní kvalifikace *Instruktor praktického vyučování*.

- › výběru Instruktora by firma měla věnovat dostatečnou pozornost. Instruktor předává nejen odborné dovednosti, ale působí i na formování osobnosti žáka a jeho vztahu k profesi.

Předpoklady výkonu funkce instruktora:

- › zkušený odborník;
- › dovednost předávání odborných praktických dovedností žákům;
- › uplatňování výchovných složek vzdělávání na pracovišti;
- › znalost základních pedagogických dokumentů, podle nichž probíhá výuka (chápe jejich účel);
- › uplatňování základních pedagogických přístupů k žákům.

Učitel odborného výcviku Učitel odborného výcviku a praktického vyučování na pracovišti a praktického vyučování na pracovišti

Dalším způsobem, jak zajistit kvalifikovanou výuku praktického vyučování, je účast učitele odborného výcviku a praktického vyučování se žáky přímo v reálném pracovním prostředí, a to buď při plnění zakázek (doplňková činnost školy), nebo na pracovištích firem, kde dochází společně se žáky k plnění výrobního programu firmy. Tím odpadá firmě povinnost zapojit do výuky žáků instruktora. Tento model je možný pouze v případě, že se výuky ve firmě účastní více žáků – skupina.

VE FIRMÁCH S VĚTŠÍM POČTEM ŽÁKŮ NA PRACOVIŠTI MŮŽE ROLI INSTRUKTORA PLNIT NAPŘ. PROBLEMATIKY ZNALÝ BÝVALÝ PRACOVNÍK FIRMY, KTERÝ MÁ ZÁJEM SE ŽÁKŮM VĚNOVAT.

Další osoby zajišťující spolupráci mezi školou a firmou

Pro užší rozvoj spolupráce školy a firmy v rámci projektu nyní definujeme další pojmy, zde uvádíme další osoby, které mají své místo při spolupráci škol a zaměstnavatelů: odborník z praxe, koordinátor spolupráce a garant spolupráce.

Odborník z praxe ve škole

Odborník z praxe ve škole

Pro přenos nových poznatků z terénu do prostředí výuky ve školách je žádoucí využívat i vstupy odborníků z praxe, zástupců zaměstnavatelské sféry, do výuky. Odborník z praxe prezentuje některá témata nebo jejich části, doplňuje pohled o vlastní zkušenosti a pohled firemní praxe. Může doplnit teoretickou výuku např. formou přednášky, nebo praktickými ukázkami výuku realizovanou ve školním nebo modelovém pracovním prostředí.

Je žádoucí, aby odborník z praxe byl zapojen při ukončování studia u maturitních a závěrečných zkoušek.

Jeho odborné vzdělání je předpokladem pro vstup do teoretického nebo praktického vyučování ve škole. Tento předpoklad je dán dosaženými zkušenostmi, absolvovanými profesními kurzy a získanými dovednostmi a poznatky apod., jejichž certifikáty se odborník z praxe prokazuje řediteli školy.

- › odborník z praxe působí v teoretické výuce. vždy se jedná o osobu z praxe, která vstupuje do výuky. může se jednat o zaměstnance firmy v různých rolích nebo OSVČ.

Požadované kompetence odborníka z praxe v odborném vzdělávání:

- › orientuje se v problematice odborného vzdělávání;
- › má vlastní zkušenost v oboru, kterou je ochoten a schopen žákům předat;
- › přispívá k motivaci žáků k výkonu zvoleného oboru vzdělání;
- › při posuzování témat závěrečné zkoušky vychází nejen z potřeb profese, ale i ze znalosti reálných možností odborných škol a schopností žáků oborů vzdělání s výučním listem;
- › je seznámen s učebními dokumenty (RVP) příslušného oboru vzdělání, resp. kvalifikačními standardy kvalifikací, ke které obor směřuje, a právními předpisy k ukončování vzdělání v oborech středního vzdělání (zákon č. 561/2004 Sb., v platném znění; vyhláška č. 47/2005 Sb., v platném znění; vyhláška 177/2009 Sb., v platném znění);
- › je seznámen s konceptem jednotné závěrečné zkoušky a profilové části maturitní zkoušky v daném oboru.

Cesty ke zvýšení kvality odborného vzdělání

Cesty ke zvýšení kvality odborného vzdělávání

Pro zvýšení kvality pedagogického vedení žáků ve firmách byla v rámci projektu Pospolu navržena **profesní kvalifikace Národní soustavy kvalifikací (NSK) Instruktor praktického vyučování**. Návrh vychází vstříc snahám o posílení pozice instruktora a jeho role v odborném vzdělávání, zároveň respektuje úsilí vykonávat v maximální možné míře praktickou odbornou přípravu žáků na pracovištích firem. Zařazení výše uvedené kvalifikace do NSK přinese možnost instruktorem (kteří se této činnosti soustavně věnují) nebo zájemcům o tuto činnost složit podle zákona č. 179/2006 Sb. zkoušku, která ověří jejich pedagogické kompetence důležité pro vzdělávání žáků na pracovištích firem. K osvojení a doplnění kompetencí požadovaných kvalifikačním standardem profesní kvalifikace Instruktor praktického vyučování může napomoci absolvování **kurzu**, který byl pro tyto účely připraven a ověřen v rámci projektu Pospolu. Pokud se škola stane tzv. „autorizovanou osobou“, může poskytovat profesní kvalifikaci pro instruktory spolupracujících firem sama.

V rámci projektu Pospolu byl připraven a ověřen s cílovou skupinou také kurz Odborník z praxe. Pro zájemce z řad vzdělávacích institucí o jeho poskytování jsou oba dva kurzy zájemcům na vyžádání k dispozici.

Vzhledem k tomu, že realizace dlouhodobé a kvalitní spolupráce v různých oblastech mezi školou a firmami přináší velké nároky na organizaci, plánování, realizaci, kontrolu a vyhodnocení spolupráce, navrhujeme ustanovit ve škole pro výkon specializovaných činností **koordinátora spolupráce školy a firem**.

Na straně firmy pak ze stejných důvodů doporučujeme zavedení role pracovníka firmy: **garanta spolupráce se školou** za firmu.

Koordinátor spolupráce školy a firem

1. Zaměstnanec školy, pracuje v úseku praktického vyučování.
2. Externí pracovník, zaměstnanec firmy, svazu apod., koordinuje a zajišťuje praktické vyučování ve prospěch více škol komunikací se zaměstnavateli. Může se jednat o pracovníka hospodářské komory, zaměstnavatelského svazu apod. Musí být v pracovním právním vztahu ke škole.

Jeho úkolem je zajistit organizačně realizaci veškeré spolupráce s firmami ve středních odborných školách: provést analýzu firem v regionu, vyhledat firmy, navázat kontakty, zjistit jejich zájem a potřeby v nárocích na zaměstnance, podle výsledků analýzy vysvětlit zástupcům firem principy a možnosti dlouhodobé spolupráce; nastavit smluvní vztahy; spolupráci udržovat a koordinovat.

Má odpovědnost za organizační zajištění výuky žáků v reálném pracovním prostředí, náborů žáků ve spolupráci s firmami, volnočasové aktivity ve vztahu k oboru ve spolupráci s firmou, koordinaci kroků při zpracování plánů spolupráce pro daný školní rok, může se školou spolupracovat při materiálním a organizačním zajištění průběhu závěrečných zkoušek a příslušných forem maturitní zkoušky na pracovišti.

Pozici navrhujeme nově a jejím úkolem je zajistit rozvoj spolupráce školy a firem tak, aby bylo umožněno škole věnovat dostatečný prostor jednání se zaměstnavateli, přípravě i kontrole vlastní výuky (např. zpracování plánu spolupráce školy a firmy formou dodatku k ŠVP, evidenci žáků na pracovištích ve vazbě na financování a daňové odpady firem apod.).

Financování pozice je navrhováno navýšením rozpočtu školy zřizovatelem (krajem v případě soukromých a církevních škol) pro každou skupinu oborů vzdělání vyučovanou ve škole, která realizuje praktické vyučování ve firmách.

Toto řešení má zatím charakter návrhu. Bude-li přijato, přispěje ke zvyšování kvality přípravy, jejímu odpovědnému naplánování, zajištění a kontrole. Pozice je srovnatelná svým významem s ostatními specializovanými činnostmi ve škole, pro které již existují relevantní funkce (koordinátor tvorby ŠVP, výchovný poradce atd.).

Rozvoj odborných kompetencí pedagogů

Rozvoj odborných kompetencí pedagogů

Zkušenosti z realizovaných projektů ukazují (např. z projektů IQ Industry, Pospolu, Stáže ve firmách 2, Kurikulum S, HelpTech atd.), že pro učitele odborných předmětů i učitele odborného výcviku je prospěšné absolvovat stáže ve firmách a v provozech. Získávají tak kontakt s moderními technologiemi a mohou tyto poznatky lépe přenášet do výuky na základě vlastní zkušenosti.

Doporučujeme

... školám a firmám společně vytvářet takové podmínky, aby bylo umožněno učitelům tyto stáže uskutečnit. Např. ze strany firem vypisovat místa na stáže pro učitele. Tuto činnost by měly koordinovat příslušné profesní organizace. Zjištění ukazují, že největší překážkou realizace stáží pro učitele je zajištění výuky v době jejich nepřítomnosti a financování suplovaných hodin a také ubytování učitelů v místě stáže a jeho financování. Financování těchto stáží navrhujeme společně, tedy výdaje spojené s uvolněním učitele, jeho cestovné atd. hradí škola (suplování, mzda učitele, cestovní výdaje), náklady s pobytem učitele ve firmě hradí firma (náklady na mentora, vzdělávací materiály atd.). Nebo jinak na základě dohody obou stran či zvyklostí profesních organizací. Možností je i využití projektů či grantů vyhlašovaných různými subjekty.

Absolvovanou stáží lze přispět ke zvyšování kvalifikovanosti učitelů v rámci předpokládaného kariérního řádu. Navrhujeme při přípravě a realizaci stáží pro učitele využít i v domácím prostředí systému ECVET jako potvrzení tzv. vnitrostátní mobility s možností osvědčení validovaných výsledků stáže⁸. Tyto možnosti byly ověřeny v projektu Pospolu.

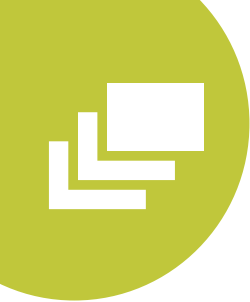
Střední škola hotelová a služeb Kroměříž

Řada učitelů nemá dlouhodobější zkušenost s reálným pracovním prostředím, po získání potřebné odborné kvalifikace začali rovnou vyučovat. V praxi naší školy proto požadujeme, aby se učitelé dále vzdělávali formou školení, seminářů, aktivním členstvím v asociacích (Asociace kuchařů a cukrářů ČR, Česká barmanská asociace, Asociace hotelů a restaurací), účastí na soutěžích a prezentacích. Snažíme se, aby pokud možno vyjžděli do zahraničí, kde přímo pracují ve svém oboru. Zde narážíme na problém, kterým je nízká jazyková vybavenost učitelů. Zaměstnavatel chce většinou člověka, který nemusí plynule hovořit, ale alespoň rozumí informacím ze své práce. I proto máme na škole „kroužek“ anglického jazyka. Pokud se někomu podaří získat grant na další vzdělávání např. do Francie nebo Itálie, věnují se mu vyučující jazyků tak, aby byl co nejlépe připraven na pobyt v daném cizojazyčném pracovním prostředí.

8) Více viz Modul Pospolu na Metodickém portále pospolu.rvp.cz.

**Nástroje
k podpoře
rozvoje
praktického
vyučování**

Nástroje k podpoře rozvoje praktického vyučování

Obecný model
spolupráce

Pro kategorie oborů vzdělání
(H, M, LO)

Aplikovaný model pro
skupinu oborů

Rozpracování pro skupinu oborů
(podle RVP)

Případová
studie

Příklad rozpracování
konkrétní školou

Plán spolupráce

K vlastnímu doplnění ŠVP

Modely spolupráce

Modely spolupráce

MODELY SPOLUPRÁCE ŠKOL A ZAMĚSTNAVATELŮ

Co jsou modely spolupráce

Modely spolupráce jsou nástroj vytvořený a pilotně ověřený v rámci projektu Pospolu, který slouží jako podpora při vymezování forem obsahu a podmínek spolupráce školy a zaměstnavatele. Obsahují nejrůznější aspekty, které je třeba řešit při navazování, průběhu a vyhodnocení spolupráce.

Proč vznikly

Východiskem pro vznik modelů byl předpoklad, že téměř všechny střední odborné školy realizují v určité formě spolupráci se sociálními partnery. Existuje však mnoho různých forem spolupráce se zaměstnavateli, z nichž některé jsou využívány výrazně menší měrou, než by to bylo za stávajících legislativních a dalších podmínek možné, jiné jsou dokonce předmětem kooperace školy a jejich sociálních partnerů jen zřídka. Smyslem tedy je nastínit několik hlavních druhů forem spolupráce a ty detailněji rozpracovat tak, aby mohly sloužit jako výchozí, popř. inspirativní podklad pro rozpracování vlastních principů spolupráce konkrétní školy a jejího sociálního partnera.

Modely se zaměřují na nejčastější formu spolupráce – praktické vyučování (odborná praxe a odborný výcvik) a dále na využití odborníků z praxe, stáže učitelů a profilovou část maturitní zkoušky. Jako hlavní a nejdůležitější forma bylo vybráno praktické vyučování. Ostatní formy byly zvoleny s ohledem na to, že se jedná o prvky v praxi také často využívané, ale na rozdíl od praktického vyučování ne vždy řízeně plánované, orientované na předem daný obsah, průběh a vyhodnocení. Proto je nutné na tyto formy „upozornit“ jako na významný prostředek pro efektivnější přiblížení obsahu vyučování požadavkům reálného pracovního prostředí.

Vedle toho existují také další formy spolupráce – např. nábor žáků nebo volnočasové aktivity. Některé z těchto forem jsou zahrnuty do tzv. případových studií a jsou také součástí tzv. plánu spolupráce uplatněného formou dodatku k ŠVP (viz níže).

Cílem modelů je podpořit zejména kvalitativní složku spolupráce školy a zaměstnavatelů při plánování a realizaci aktivit orientovaných na snazší uplatnění budoucích absolventů oboru na trhu práce.

K čemu se využívají

Využívají se jako vodítko při procesu navazování kontaktu školy se sociálním partnerem i naopak – firmám poskytují přehled o tom, čemu všemu je třeba věnovat pozornost, pokud se chce stát sociálním partnerem školy. Proto jsou vhodným nástrojem i pro firmy a další zaměstnavatele, kteří doposud nemají zkušenost se spoluprací se školou, ale mají zájem určitou formu spolupráce navázat a rozvinout.

Jak jsou koncipovány

Základní rovinou modelů spolupráce škol a zaměstnavatelů představují tzv. obecné modely. Jedná se obecně přenositelnou „osnovu“, v níž jsou uvedeny jednotlivé body, jimž je třeba věnovat pozornost v procesu plánování, realizace a vyhodnocení spolupráce v oblasti praktického vyučování (ve firmě), využití odborníků z praxe, stáží učitelů a profilové části maturitní zkoušky.

Druhou rovinu představují tzv. aplikované modely, které jsou vytvořeny pro obory ze všech skupin oborů, vždy pro kategorie dosaženého vzdělání H, M a LO. Pro každou kategorii byl vybrán jeden reprezentativní obor (zpravidla s největším počtem žáků, resp. nejtypičtější), pro který byl model zpracován. Principy uvedené v modelu jsou přenositelné také na další obory vzdělání. Modely slouží jako inspirativní, nikoli závazný, podklad a vycházejí vždy z RVP příslušného oboru vzdělání. Jsou naplněním tzv. obecných modelů.

Co v nich najdeme

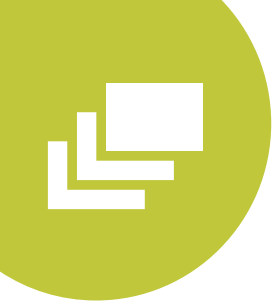
Modely spolupráce pomáhají při plánování, realizaci i evaluaci spolupráce školy a zaměstnavatele. Vytyčují osnovu potřebných kroků spolupráce. Modely připravené pro konkrétní obory vzdělání současně nabízejí příklad, jak je možné uchopit vzájemnou spolupráci v daném oboru. Představují inspirativní námět pro nastavení a rozvoj vlastní spolupráce školy a jejího sociálního partnera. Při jejich tvorbě byla zohledněna specifika typického (většinou počtem žáků největšího) oboru vzdělání v příslušné skupině a kategorii oborů a zároveň se vycházelo z předpokladu, že by model měl být využitelný také pro ostatní obory vzdělání dané skupiny. Proto byly některé pasáže ponechány v obecnější rovině, aby mohly být individuálně rozpracovány pro jakýkoli další obor vzdělání.

Struktura modelů

- > Úvod
- > Slovníček pojmů
- > Legislativní prostředí
- > Popis cílů spolupráce škol se zaměstnavateli
- > Praktické vyučování – odborný výcvik/odborná praxe⁹
- > Využití odborníků z praxe
- > Profilová maturitní zkouška¹⁰
- > Stáže a jiné formy praxe učitelů odborných předmětů, praktického vyučování a vybraných všeobecně vzdělávacích předmětů

9) u kategorie dosaženého vzdělání H odborný výcvik, u M odborná praxe, u LO obě formy praktického vyučování

10) u kategorie dosaženého vzdělání M a LO

Cíle – popsat účel

Na počátku je nutné, aby si partnerská škola a sociální partner vymezili cíle, jichž má být jejich spolupráce dosaženo. K tomu slouží jako opěrný bod úvod modelu nazvaný „Popis cílů modelu“. Obsahuje cíle důležité pro to, aby se pokud možno co nejvíce přiblížila odborná příprava žáků požadavkům na absolventy na trhu práce.

Tyto cíle by měly být zohledněny při plánování každého partnerství a podle podmínek konkrétního partnerství rozpracovány v dokumentech, jako jsou smlouva mezi školou a firmou, plán spolupráce – dodatek k ŠVP apod. Nejedná se samozřejmě o vyčerpávající výčet cílů, ale o několik položek, jimž je při plánování spolupráce vhodné věnovat pozornost, každé partnerství si může vymezit další relevantní cíle.

Cíle vyjmenované v modelech se dále promítají v jednotlivých kapitolách modelu (modulech) a jsou v nich podrobněji rozpracovány.

Ukázka

(aplikovaný model pro skupinu oborů 34 Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie – kategorie dosaženého vzdělání H)

- › Realizovat praktické vyučování na pracovištích zaměstnavatelů tak, aby žáci získali představu o reálném pracovním prostředí a práci v oboru při naplňování profilu absolventa;
 - › zvýšit roli zaměstnavatelů při přípravě žáků na budoucí profesi, aktivně zapojit jednotlivé zaměstnavatele do přípravy žáků;
 - › rozšířit teoretické znalosti žáků oboru v praxi;
 - › využívat technologické vybavení zaměstnavatelů při odborném výcviku žáků;
 - › rozvíjet návyky žáků související s bezpečností práce a ochranou zdraví při práci na pracovištích zaměstnavatelů;
 - › napomoci žákům osvojit si etický kodex ve firmě, rozvíjet komunikační dovednosti v pracovním kolektivu, rozvíjet orientaci v pracovně právních vztazích;
 - › zvyšovat odborné i klíčové kompetence žáků (a učitelů) za pomoci odborníků z praxe;
 - › realizovat kooperaci mezi odborníky z praxe a učiteli odborných předmětů zaměřenou na přenos zkušeností a znalostí v oboru;
- atd.

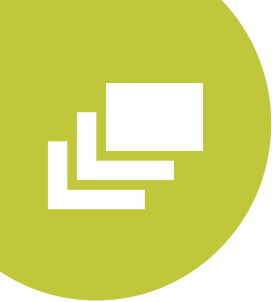
Obsah – vymezit předmět

Po vytyčení cílů by mělo následovat rozpracování obsahu spolupráce. „Obsahová charakteristika“ je součástí každé kapitoly modelu (modulu) vždy v jejím úvodu. Vymezuje to, co by mělo být předmětem spolupráce školy a zaměstnavatele podle příslušného tématu kapitoly (odborný výcvik, stáže učitelů apod.). V modelech je obsahové charakteristice věnován větší či menší rozsah dle tématu kapitoly. Míra konkretizace a zobecnění je dána tématem kapitoly (u odborného výcviku a odborné praxe mají největší prostor). Při plánování konkrétní spolupráce by obsahu měla být věnována významná pozornost, protože obsah je hlavním prostředkem k dosažení vytyčených cílů.

Ukázka

(aplikovaný model pro skupinu oborů 53 Zdravotnictví – kategorie dosaženého vzdělání M)

- > odborná praxe je organizována na základě smluvního vztahu školy a pracoviště (zdravotnického zařízení) o zajištění odborné praxe (Smlouva o obsahu, rozsahu a podmínkách praktického vyučování);
 - > zabezpečení podmínek pro vykonání odborné praxe žáků tak, aby byly naplněny veškeré požadavky zákonných předpisů;
 - > stanovení pravidel, podmínek a povinností pro žáky, školu i zdravotnická, popř. sociální a rehabilitační zařízení;
 - > využít můžete následující podněty a doporučení;
 - > odborná praxe je organizována na klinikách, ve fakultních a oblastních nemocnicích,
 - > v ambulantních zdravotnických zařízeních, sociálních zařízeních a na rehabilitačních pracovištích;
 - > velikost daného pracoviště není pro zajištění odborné praxe určující;
 - > vytipování zaměstnavatele, tzn. určit potenciálního zaměstnavatele žáků v souladu s oborem vzdělání (možnost i v návaznosti na bydliště žáka);
 - > možnost střídání na různých typech pracovišť;
 - > pro každé pracoviště připravit vlastní jednotku výsledků učení, ke které praxe směřuje (viz výše principy ECVET);
 - > zpracování plánu odborné praxe v souladu s ŠVP;
- atd.

Evaluace – vyhodnotit přínos

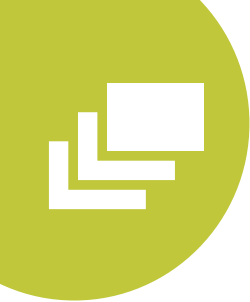
Vyhodnocení úspěšnosti a efektivity spolupráce je nedílnou součástí procesu vlastní spolupráce. Evaluace může mít mnoho podob (certifikát, známkování, ústní hodnocení, sebehodnocení apod.) a úrovní (zhodnocení spolupráce školy a firmy jako celek, hodnocení výkonu žáka, instruktora, odborníka z praxe, vyhodnocení přínosu uskutečněné stáže učitelů apod.), ale vždy se jedná o zpětnou vazbu, která je nezbytnou podmínkou pro rozvoj další spolupráce, návrhy na zlepšení, případně pro opatření k nápravě špatně fungující spolupráce.

Podkapitola o evaluaci v modelech směřuje nejen na všeobecně známé způsoby a nástroje hodnocení, ale především nabízí odkazy na nové nástroje hodnocení, jakými jsou využívání principů ECVET¹¹ a EQAVET. ECVET sice nemá vlastní metodologii k zajišťování kvality, ale využívá principů EQAVET, založených na velmi jednoduchém cyklu zajištění kvality: plánování, implementace, hodnocení a přezkoumání.

Poté, co podle původního plánu (fáze plánování) na základě vytvořených jednotek výsledků učení a po podpisu všech potřebných smluv proběhne první praxe v reálném pracovním prostředí (fáze implementace), je nutné celou spolupráci a vzniklé materiály zhodnotit (fáze hodnocení) a na základě pozitivních i negativních zkušeností zrevidovat (fáze přezkoumání). Tím je poskytován školám a jejich sociálním partnerům vhled nejen do nástrojů mobility v kontextu národním i evropském, umožňuje jim nastavit jejich vzájemnou spolupráci tak, aby její výsledky byly uznatelné v širokém prostoru i časovém rozsahu.

Zároveň může být využito kompetencí profesních kvalifikací vymezených v kvalifikačních a hodnoticích standardech Národní soustavy kvalifikací (NSK). Tyto kompetence lze využít při tvorbě jednotek výsledků učení.

11) V rámci projektu byla vytvořena publikace Prvky ECVET a jejich využití v počátečním odborném vzdělávání na národní úrovni.

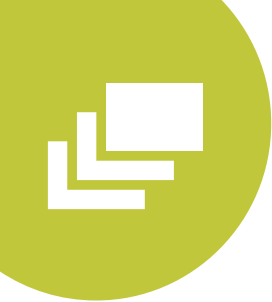
Ukázka

(aplikovaný model pro skupinu oborů 82 Umění a užité umění – kategorie dosaženého vzdělání L0)

Pro zajištění standardů kvality realizace praktické výuky se doporučuje využít zásad EQAVET (<http://goo.gl/rzol8s>) a principů ECVET.

To znamená především se zamyslet nad těmito podněty:

- > předem se dohodnout na očekávaných výsledcích učení (škola a firma), které žák během praktického vyučování získá (vytvořit tzv. jednotku/jednotky výsledků učení); [...]
- > hodnocení využívá principů ECVET, podle nichž by žákovi neměla být prodlužována vzdělávací cesta, a neměl by být hodnocen dvakrát za stejné praktické dovednosti; [...]
- > zaznamenat dosažené a ohodnocené výsledky učení do osobního záznamu; atd.

Organizace – naplnit obsah

Cíle a obsah spolupráce by nemohly být naplněny bez pečlivého organizačního zajištění celého procesu spolupráce. Podkapitola „Organizační zajištění“ se zaměřuje na vlastní účastníky a okolnosti spolupráce. Spolupráci je nutné předem časově rozvrhnout, vhodně personálně obsadit, zajistit optimální prostorové a technologické podmínky atd. Dobré organizační zajištění podpoří dosažení vytyčených cílů, při chybně nastavené organizaci spolupráce mohou být naopak vhodně stanovené cíle a obsah nenaplněny pouze z důvodů nedostatků v organizaci spolupráce.

Ukázka

(aplikovaný model pro skupinu oborů 31 Textilní výroba a oděvnictví – kategorie dosaženého vzdělání H)

Pracoviště školy (dílny, laboratoře) umožňující nácvik všech dílčích činností a dovedností stanovených v ŠVP (jeho doplnění)

- > žáci se na začátku 1. ročníku učí nejprve ruční šití, pak přecházejí na strojové, jinak je vybavení dílen využíváno napříč ročníky;
- > vybavení dílny, ve které je 12 žáků na 1 učitele odborného výcviku:
 - > pro každého žáka: průmyslový šicí stroj se stehem vázaným;
 - > pro skupinu: obnitkovací třínitý stroj, stříhací stůl, žehlicí pracoviště, základní tvarovky, krejčovská nastavovací loutka, počítačová jednotka s grafickým programem, závorovací šicí stroj, dírkovací šicí stroj, knoflíkovací šicí stroj, šicí stroj s programem a případně i další, ruční řezací stroj, fixační lis + speciální stroje dle požadavků zaměření.

Pracoviště zaměstnavatele odpovídající moderním požadavkům, které splňují nároky na profil absolventa oboru vzdělání s výučním listem:

- > Kromě vybavení, kterým disponují dílny školy, jsou žádoucí nadstandardní stroje související se zaměřením daného podniku (např. šicí stroje pro sešívání pletenin, kůže apod.);
- > škola může mít naopak k dispozici některé vybavení, které nemají malé firmy a salony – může nabídnout např. IKT – software pro návrh a konstrukci stříhů, včetně stupňování velikostí (škola tak může malým firmám nabídnout servis v oblasti technické přípravy výroby);
- > zpravidla jen velké firmy disponují moderními a speciálními stroji, výrobními linkami. atd.

Legislativa – ukotvit partnerství

Součástí modelů jsou i odkazy na legislativní dokumenty potřebné k realizaci spolupráce škol a zaměstnavatelů.

Tato podkapitola pomáhá zaměstnavatelům, kteří se teprve chystají navázat spolupráci se školou, zorientovat v základních dokumentech školské legislativy. Nahlédnutím do příslušných předpisů mají možnost získat informace o tom, jaké všechny povinné body musí mít smlouva o praktickém vyučování uzavřená se školou, a také si mohou osvojit základní termíny školské legislativy, se kterými se ve škole běžně pracuje a které souvisejí s problematikou praktického vyučování (např. rozdíl mezi odborným výcvikem a odbornou praxí, kategorizace oborů vzdělání – H, M, LO – rozdíly mezi takto označenými obory apod.). Pro rozvinutí vlastní spolupráce v různých podobách je třeba partnerství ukotvit i do dalších právních norem, které se týkají jednotlivých oborových oblastí.

Příklady uvedené v modelech jsou inspirativní. Přestože byly vytvořeny zástupci škol a firem, ilustrují mnohdy jen některé osvědčené principy či příklady spolupráce. Úkolem každého, kdo s nimi bude pracovat, je najít si s jejich pomocí vlastní cestu pro podmínky spojené s konkrétní firmou nebo firmami.

Aplikovaný model zavádí nově pojmy období odborné přípravy a období odborného rozvoje. Tyto pojmy slouží k rozlišení pokročilosti v odborné přípravě. Jejich úkolem je ujasnit si, že žák po příchodu do odborného vzdělávání potřebuje získat elementární znalosti a dovednosti (v období odborné přípravy, zahrnující např. 1. ročník). V tomto období zpravidla nelze umístit žáky v odborném výcviku do reálné praxe, období odborné přípravy tedy probíhá ve škole. Následně na ně navazuje období odborného rozvoje (2. a 3., u některých oborů i 4. ročník), které umožňuje již plné nasazení žáků do reálného pracovního prostředí. Stručné vysvětlení dalších pojmů obsahuje Slovníček, který je také součástí každého modelu. Tyto pojmy mají pracovní charakter a legislativa je prozatím nerozlišuje.

Na aplikované modely navazují další konkrétní příklady popisující spolupráci mezi školou a zaměstnavateli – případové studie.

Práce na modelech spolupráce budou probíhat až do konce projektu, modely v definitivní podobě budou dostupné na Modulu Pospolu (pospolu.rvp.cz).

Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika

Technická chemie a chemie silikátů

Doprava a spoje

Ekologie a životní prostředí

Informační technologie

Gastronomie, hotelnictví a turismus

Hornictví a hornická geologie, hutnictví a slévárenství

Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů

Obecná příprava – gymnázium

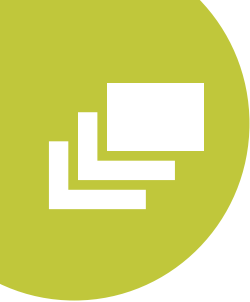
Obecně odborná příprava – lyceum

Obchod

Osobní a provozní služby

Pedagogika, učitelství a sociální péče

Případové studie

Případové studie¹²

Co jsou případové studie

Případové studie jsou doplňujícím materiálem k modelům spolupráce škol a zaměstnavatelů. Zachycují zkušenosti konkrétních škol a jejich sociálních partnerů v různých oblastech spolupráce v rámci projektu Pospolu.

Proč vznikly

Případové studie vznikly jako konkretizace principů obsažených v modelech spolupráce. Jejich východiskem je snaha poskytnout příklad toho, jak může vypadat skutečně realizovaná spolupráce školy a jejího sociálního partnera. Modely ukazují principy, případové studie sdílejí zkušenosti.

K čemu se využívají

Funkce případových studií je především inspirativní. Firmám i školám nabízejí příklad, jakým způsobem lze jejich vzájemnou spolupráci realizovat. Jejich hlavní přidaná hodnota spočívá v tom, že zachycují ověřenou (skutečně proběhlou) spolupráci včetně zhodnocení pozitiv a negativ, která popisovaná zkušenost přinesla.

Případové studie tedy slouží pro ilustraci a inspiraci.

Jak jsou koncipovány

Zatímco modely spolupráce představují osnovu prvků důležitých pro nastavení vlastní spolupráce, případové studie jsou příkladem, jak spolupráce probíhá reálně. Model vyplněný za určitý obor vzdělání je vázán na RVP daného oboru, případová studie zachycuje spolupráci konkrétní školy a jejího sociálního partnera – pokrývá tedy rovinu ŠVP příslušného oboru vzdělání.

Případové studie tedy navazují na modely spolupráce nejen vyšší mírou konkretizace principů obsažených v modelech, ale zároveň pomáhají dotvářet obraz plánování a realizace spolupráce školy a zaměstnavatele s cílem přiblížit co nejvíce obsah vzdělávání požadavkům kladeným na absolventy zaměstnavateli v oboru.

Jakou mají strukturu

Struktura případových studií je ovlivněna skutečností, že vycházejí z podkladů reálné zkušenosti školy a zaměstnavatele. Proto nemají na rozdíl od modelů pevně stanovený obsah a strukturu, ale zahrnují různý počet vyplněných šablon v závislosti na oboru vzdělání a formě spolupráce, kterou zaznamenávají.

12) Případové studie jsou dostupné na stejném odkazu jako aplikované modely.

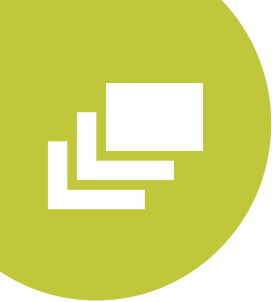
Pro účely případových studií byly vytvořeny následující moduly, které reprezentují různé formy spolupráce školy a zaměstnavatele:

- › Úvod do problematiky spolupráce mezi konkrétní školou a firmou (obsahuje každá případová studie);
- › Odborný výcvik;
- › Odborná praxe;
- › Závěrečná zkouška;
- › Profilová maturitní zkouška;
- › Stáže a další vzdělávání učitelů odborného výcviku a učitelů odborných předmětů ve firmě;
- › Využití odborníků z praxe při plánování a realizaci výuky;
- › Volnočasové aktivity navazující na odborný výcvik/odbornou praxi;
- › Nábor nových žáků.

Každý modul je vnitřně strukturován tak, aby přehlednou formou nabídl čtenáři údaje o škole a firmě, kterých se případová studie týká, oboru vzdělání, v němž probíhala spolupráce, a dále pak, co konkrétně a za jakých podmínek se dělo a jak to bylo vyhodnoceno. Na konci je vždy prostor pro celkové zhodnocení – uvedení kladů a záporů uskutečněné spolupráce, navržení případných inovací do budoucna.

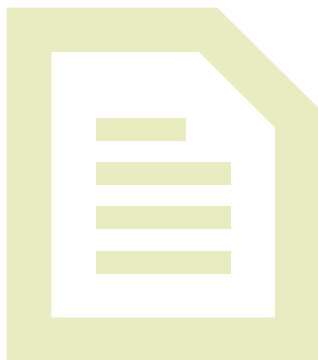
Důraz je kladen především na popis organizačního zajištění spolupráce a také na činnosti, které byly v rámci dané formy spolupráce vykonávány, a kompetence, které byly prostřednictvím spolupráce osvojeny. Popisem organizačního zajištění a kompetencí se případové studie dotýkají modelů spolupráce škol a zaměstnavatelů.

Jsou zde zařazeny formy spolupráce při realizaci závěrečné zkoušky, volnočasové aktivity navazující na odborný výcvik/odbornou praxi a nábor nových žáků. Cílem je upozornit na to, že spolupráce školy a sociálního partnera se nemusí orientovat pouze na odborný výcvik nebo odbornou praxi, ale firma se může aktivně zapojit již do náboru žáků ze základních škol do oborů vzdělání, jež jsou pro ni důležité z hlediska získání budoucích zaměstnanců. Běžně užívaným způsobem náboru žáků je účast firmy na dni otevřených dveří školy. Případové studie si kladou za cíl představit nábor žáků jako aktivitu, kterou je vhodné cíleně plánovat, organizovat a provádět, může se tak stát jednou z významných strategií spolupráce školy a zaměstnavatele budoucích absolventů. Zejména je důležité poukázat na to, že zapojení firmy do náborů žáků může mít mnoho různých podob.

Zapojení firmy do volnočasových aktivit navazujících na odborný výcvik nebo odbornou praxi je druhou formou spolupráce, která se často děje, avšak není nijak cíleně plánována, řízena a vyhodnocována.

Zařazení případových studií pro závěrečnou zkoušku a profilovou část maturitní zkoušky si klade za cíl poukázat na to, že je vhodné, aby se zástupci z firmy účastnili těchto zkoušek. Je to jeden z prostředků, jakým si mohou vybrat své budoucí zaměstnance, ale také zpětně ovlivnit obsah vzdělávání směrem k požadavkům trhu práce a jejich vlastní firmy.

Plán spolupráce školy a sociálního partnera

Plán spolupráce školy a sociálního partnera

Parametry spolupráce se sociálními partnery se rok co rok mění v závislosti na možnostech firem přijímat určité typy zakázek, na celkové situaci dané firmy na trhu atd. Plánování spolupráce se zaměstnavateli tak musí být velmi flexibilní, musí reagovat na změny a bezprostředně se přizpůsobovat.

Součástí dobrého plánování také musí být nastavení podmínek spolupráce – normy nebo pravidla musí být stanoveny tak, aby bylo následně možné kontrolovat jejich dodržování a efektivitu.

Na úrovni systému dosud neexistuje nástroj, který by umožnil popsat podmínky průběhu praktického vyučování a jiných forem spolupráce ve firmách. Z toho důvodu projekt Pospolu navrhuje zavedení plánu spolupráce se sociálními partnery jako dodatku k ŠVP, který by obsahoval všechny podstatné informace o jejich spolupráci.

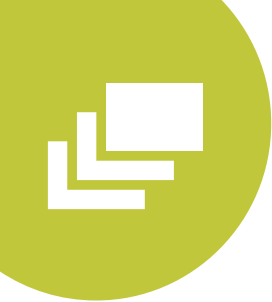
Smlouvy, na jejichž základě probíhá odborný výcvik nebo odborná praxe na půdě zaměstnavatelů, mají odlišnou roli: plán spolupráce stanovuje, jakým způsobem bude dosahováno osvojení určitých kompetencí žáků, tedy plánované výsledky vzdělávání; samotná smlouva pak tato pravidla právně vymezuje a zakotvuje ve dvoustranném vztahu mezi školou a firmou.

Kapitola v ŠVP, která je věnována spolupráci se sociálními partnery, je za stávající situace zpracovávána jen velmi obecně a nekonkretizuje, které odborné kompetence a výsledky vzdělávání žák v dané firmě dosáhne, jakým způsobem bude zajištěno praktické vyučování personálně apod. Důvodem jsou právě i zmíněné nestabilní podmínky firem, zatímco ŠVP je dokument koncipovaný spíše s dlouhodobým horizontem.

Navrhovaný dodatek ŠVP, v ideálním případě aktualizovaný vždy pro konkrétní školní rok, nebo v odůvodněných případech v kratším časovém horizontu, umožní reagovat na změny ve výrobním programu firem, na vývoj v oboru a další podněty a pomůže zabezpečit praktickou výuku ve vztahu ke konkrétní firmě. Nejedná se o změnu ŠVP, ale o jeho konkretizaci a doplnění, zpřesnění podmínek spolupráce školy s firmami v daném školním roce.

Podoba plánu spolupráce se sociálními partnery – aktualizovatelného dodatku ŠVP je určena jeho cíli. Jedná se o soustavu několika formulářů obsahujících v prvé řadě výčet firem, se kterými škola bude spolupracovat při realizaci ŠVP.¹³

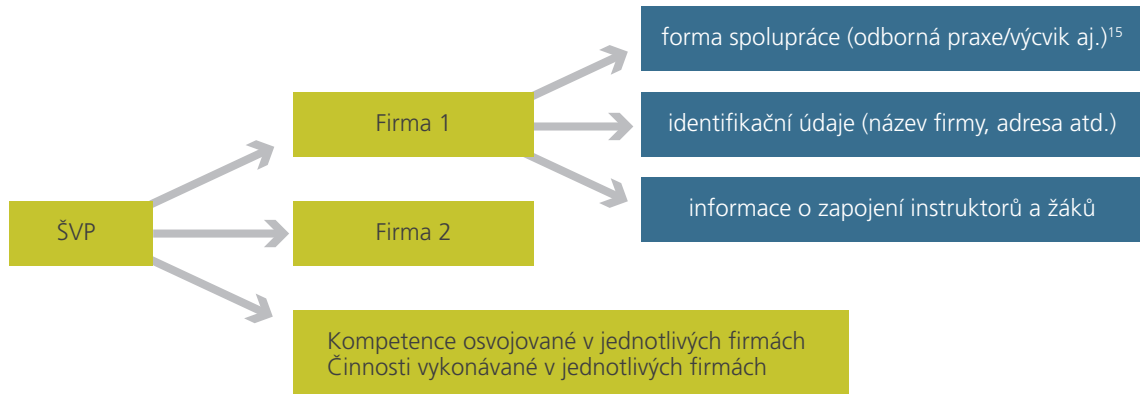
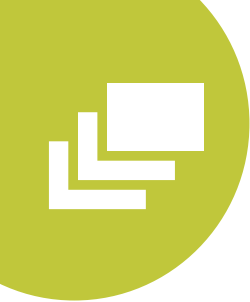
13) Šablony pro zpracování plánů spolupráce byly ověřovány v rámci pilotáží partnerství.

plán spolupráce	název ŠVP	Obor vzdělání	Zaměstnavatel	Forma spolupráce	Poznámky
Plán spolupráce_01	ŠVP1	Obor 1	Firma 1	Odborný výcvik	
Plán spolupráce_02	ŠVP1	Obor 1	Firma 2	Odborný výcvik	
Plán spolupráce_03	ŠVP1	Obor 1	Firma 3	Odborný výcvik	
Plán spolupráce_04	ŠVP1	Obor 1	Firma 4	Odborný výcvik	
Plán spolupráce_05	ŠVP2	Obor 2	Firma 2	Odborný výcvik	
Plán spolupráce_06	ŠVP2	Obor 2	Firma 5	Odborný výcvik	
Plán spolupráce_07	ŠVP3	Obor 3	Firma 3	Odborná praxe	
Plán spolupráce_08	ŠVP4	Obor 4	Firma 2	Odborná praxe	
...	...	...	...	...	

Plán spolupráce bude mít elektronickou podobu, která jeho tvůrcům na straně školy i čtenářům plánu spolupráce umožní jednoduše se v něm pohybovat.¹⁴

14) Elektronická podoba dodatků k ŠVP je umístěna na Modulu Pospolu na Metodickém portále na adrese pospolu.rvp.cz.

Plán spolupráce bude obsahovat informace o názvu firmy, adrese sídla, ale i adresy provozovny firmy, kde se praktické vyučování reálně koná, informace o počtu zapojených instruktorů z firmy, o předpokládaném počtu zapojených žáků v dané firmě atd. Vzhledem k možnosti využití daňových odpočtů firem bude plán spolupráce informovat o počtu „žákohodin“, tzn. o počtu zapojených žáků násobeném počtem hodin, které absolvují v dané firmě.

Důležitou součástí bude přehled kompetencí, které mají být při odborné praxi nebo odborném výcviku v dané firmě osvojovány, a přehled činností, které žák v dané firmě vykonává a které vedou k osvojení zmíněných kompetencí.

Cílovou skupinou, která využije informace uvedené v plánu spolupráce, je především sama škola, která díky němu povede přehled nejen o všech firmách a podnicích, se kterými spolupracuje, ale především o dalších aspektech spolupráce, zejména o osvojovaných kompetencích žáků a prováděných činnostech. Díky konkretizaci těchto aspektů v plánu spolupráce může efektivněji probíhat kontrola kvality realizované spolupráce s firmou.

15) Dalšími formami spolupráce mohou být stáže učitelů ve firmách, využití odborníků z praxe školami, profilová část maturitní zkoušky, volnočasové aktivity či nábor žáků.

Vzhledem k tomu, že plán spolupráce bude veřejným dokumentem, jsou další cílovou skupinou i rodiče žáků, kteří mají přehled o tom, se kterými zaměstnavateli škola spolupracuje, jaké odborné kompetence si v dané firmě žáci osvojují a obecně mají lepší povědomí o podobě praktického vyučování v reálném pracovním prostředí. Přehled získají i rodiče žáků základních škol, tedy potenciálních žáků dané školy. To usnadní rozhodování o budoucím směřování žáků ZŠ.

Přestože plán spolupráce je formou dodatku k ŠVP koncipován na jeden školní rok, bude možné ho doplňovat a upravovat průběžně tak, aby mohl zachycovat skutečně aktuální podobu spolupráce dané školy se zaměstnavateli.

Účel plánu spolupráce se sociálními partnery

- a) plánování: přehledný výčet všech podstatných aspektů a okolností spolupráce;
- b) transparentnost: k dokumentu mají přístup žáci, jejich rodiče, zaměstnavatelé, učitelé a další osoby, které se mohou zajímat o to, co se žák ve firmě naučí, jak bude praktická výuka probíhat a jak bude organizována;
- c) podpora kvality: záměrem je dobré naplánování průběhu praktického vyučování, kdy je zřejmé všem zapojeným stranám (žák, instruktor, učitel), co se má v rámci praktického vyučování odehrávat, jakým způsobem bude vyučování v reálné praxi organizováno a co se má žák naučit; na základě kvalitního plánování lze dosahovat lepších výsledků, než bez předem stanovených pravidel.

Publikace Pospolu

Publikace

Publikace Pospolu

Publikace Pospolu jsou rozvíjejícím materiálem k modelům spolupráce škol a zaměstnavatelů. Podrobně rozebírají některý z aspektů sociálního partnerství s ohledem na příslušnou skupinu oborů (zaměřený na specifika oboru vzdělání).

Proč vznikly

Důvodem byla snaha rozvinout principy uvedené v modelech spolupráce škol a zaměstnavatelů, konkretizovat je formou metodických doporučení. Metodické publikace pokrývají všechny skupiny oborů, vycházejí z potřeb a požadavků škol. Na počátku jejich vzniku stálo dotazníkové šetření ve školách, které zjišťovalo, o jaká témata z oblasti sociálního partnerství mají školy největší zájem, cítí potřebu se jim detailněji věnovat vzhledem k povaze jejich oborů vzdělání. Na základě toho byl vytvořen ediční plán.

K čemu se využívají

Cílovou skupinou jsou učitelé teoretických i praktických odborných předmětů středních škol, jimž publikace nabízejí nápady a náměty pro to, jakým způsobem navazovat, vytvářet, upevňovat, realizovat spolupráci se zaměstnavateli. Publikace se více profilují než modely spolupráce, zpracovávají vždy jedno dílčí téma do hloubky. Smyslem je podpořit kvalitativní složku partnerství s ohledem na specifika skupin oborů, proto v nich učitelé technických oborů vzdělání naleznou zpravidla jiná témata než učitelé např. službových oborů vzdělání. Některé principy jsou však mezioborově přenositelné, proto je vhodné pracovat s více publikacemi najednou, listovat i těmi, které byly vytvořeny pro jinou skupinu oborů, hledat v nich inspirativní prvky využitelné pro vlastní obor vzdělání. Žádná publikace nemůže postihnout všechna relevantní témata pro danou skupinu oborů, proto ediční plán pokrývá škálu témat, aby bylo možné nahlédnout na odborné vzdělávání z různých úhlů pohledu.

Jak jsou koncipovány

Koncepce každé z publikací je dána jejím tématem, přiřazením k ediční řadě a autorským zpracováním, protože se jedná o texty vypracované autorskými týmy složenými ve většině případů z pedagogů středních škol. Všechny publikace prošly také oponentním řízením, aby byla zaručena jejich věcná správnost.

Společným koncepčním prvkem publikací je jejich vztah k modelům spolupráce škol a zaměstnavatelů. Rozpracovávají tedy některé z témat souvisejících s praktickým vyučováním, využitím odborníků z praxe nebo stážemi a dalším vzděláváním učitelů. Při tom se publikace nemusí vztahovat na celou jednu kapitolu modelu (modul), ale může pojednávat pouze o její dílčí složce (např. náročném technickém a technologickém vybavení v oboru v souvislosti s vyhledáváním vhodných partnerů, evaluaci, motivaci žáků k uplatnění v oboru), nebo naopak může pokrývat více kapitol modelu.

Pospolu

Publikace jsou rozděleny do několika edičních řad:

- › Profilová maturitní zkouška
- › Metodický inspiromat
- › Motivační workshopy
- › Čtenářské dovednosti pro praxi
- › Z praxe škol

Profilová maturitní zkouška

Publikace popisují model profilové části maturitní zkoušky ve vybraných oborech vzdělání kategorie dosaženého vzdělání M. Uváděné charakteristiky vycházejí z praxe vybraných odborných škol, akcent je ale kladen na přenositelnost a využitelnost v ostatních školách, které příslušné obory vzdělání vyučují. Rámcem je vždy RVP oboru vzdělání. Struktura publikací popisuje nezbytné kroky při přípravě profilové části maturitní zkoušky (výběr odborných a klíčových kompetencí, které budou zkouškou ověřovány, volba obsahu, prostřednictvím kterého budou ověřovány, určení vhodné formy maturitní zkoušky pro ověření kompetencí). Předkládané modely profilové maturitní zkoušky nejsou závaznými normami, slouží školám jako podklad a inspirace pro přípravu vlastní maturitní zkoušky.

Pro firmy představuje tato ediční řada užitečný vhled do problematiky profilové části maturitní zkoušky, zejména praktické formy, seznamuje je s obsahem zkoušky, jejími jednotlivými částmi. Firma může na základě popsaného modelu nabídnout škole účast na přípravě a realizaci profilové části maturitní zkoušky.

Metodické publikace ediční řady Profilová maturitní zkouška byly zpracovány pro obory

- 18-20-M/01 **Informační technologie**
- 68-43-M/01 **Veřejnosprávní činnost**
- 33-42-M/01 **Nábytkářská a dřevařská výroba**
- 36-47-M/01 **Stavebnictví**
- 37-41-M/01 **Provoz a ekonomika dopravy**

Metodický inspiromat

Ediční řada pokrývá široké spektrum témat. Zaměřuje se na specifické oblasti odborné přípravy žáků v různých oborech vzdělání. Důraz je kladen na zkušenosti škol z praktického vyučování, na specifika praktického vyučování v prostředí se složitou a nákladnou technologií ve firmě, nebo na otázku, jak ve spolupráci se sociálními partnery co nejlépe připravit žáky na vstup do reálného pracovního prostředí. Významnou součástí této ediční řady je několik publikací na téma užití evaluačních nástrojů v aplikaci na konkrétní obory vzdělání.

Publikace

Společným cílem těchto publikací je inspirovat školy k objevování nových postupů při vzdělávání žáků. Principy a náměty uvedené v jednotlivých publikacích věnovaných vždy jedné skupině oborů mohou být přenositelné i na další obory vzdělání, proto je vhodné se v publikacích této ediční řady orientovat nejen podle skupiny oborů, ale také podle tématu, kterému se publikace věnuje.

Příklad

Metodická publikace je zaměřena na profesní přípravu žáků oborů vzdělání skupiny oborů **41 Zemědělství a lesnictví** v reálném pracovním prostředí firem se složitou a nákladnou technologií. Publikace se zabývá procesem výběru vhodného sociálního partnera školy pro praktické vyučování žáků v reálném pracovním prostředí a organizačními a formálními záležitostmi nutnými pro optimální nastavení spolupráce školy a firmy.

Motivační workshopy

Publikace této ediční řady jsou orientovány na skupiny oborů, které jsou náročné na psychosociální charakteristiky pracovníků v těchto oborech (např. zdravotnictví). Jejich obsahem jsou náměty na workshopy, cílem motivovat prostřednictvím nich žáky těchto oborů k výkonu profese a zároveň je co nejlépe připravit na budoucí vstup do reálného pracovního prostředí. Společným rysem publikací je také to, že jejich předmětem jsou obory vzdělání, v nichž není sociálním partnerem firma, ale např. nemocnice, ústav sociální péče, hasičský záchranný sbor apod. Do přípravy a průběhu motivačních workshopů je vhodné vždy zapojit sociálního partnera – potenciálního zaměstnavatele žáků – aby žáci získali autentický vhled do požadavků na osobnost pracovníka v jejich oboru.

Příklad

Hlavním záměrem publikace pro skupinu oborů **53 Zdravotnictví** je zvyšovat motivaci žáků k nástupu do zaměstnání bezprostředně po maturitě na střední škole a pomoci učitelům v jejich motivační úloze. Využitou metodou jsou náměty na workshopy, které vedou žáky k hlubšímu porozumění profese a jejich požadavků. Cílovou skupinou publikace jsou učitelé, protože právě ti workshopy realizují a mají také možnost přizpůsobit je situaci, kolektivu apod. Publikace cílí i na samotné žáky, jejich motivovanost a přehled o profesi.

Pospolu

Čtenářské dovednosti pro praxi

Tato ediční řada je založena na předpokladu, že dovednost číst s porozuměním je nezbytným předpokladem k výkonu každé profese. Cílem publikací zařazených do této ediční řady je rozvíjet klíčové kompetence žáků. Ty jsou pro úspěšné uplatnění absolventů v praxi neméně důležité než kompetence odborné. Bez osvojení klíčových kompetencí se absolventi nemohou plnohodnotně začlenit do pracovního prostředí téměř u jakéhokoli zaměstnavatele. Porozumět informacím, umět je zpracovat, vyhodnotit a dále využít je dovednost nezbytná pro vlastní zaměstnání i pohyb na neustále se proměňujícím trhu práce. Každý absolvent by si měl umět přečíst a zhodnotit inzerát nabízející zaměstnání, porozumět písemnému zadání pracovního úkolu apod.

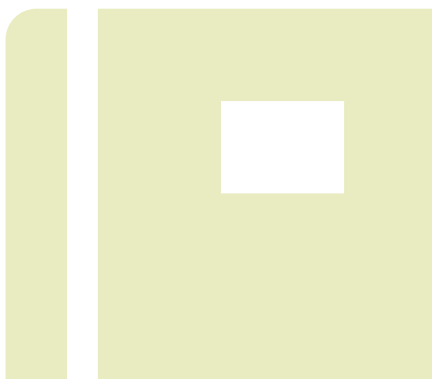
Publikace mají praktický charakter, slouží jako výuková pomůcka. Obsahují pracovní listy připravené se zřetelem k vybraným skupinám oborů vzdělání. Pracovní listy však lze využít i pro obory vzdělání dalších skupin, protože dovednost čtenářské gramotnosti obecně není příliš omezena oborovými specifiky.

Příklad

Publikace pro skupinu oborů 72 Publicistika, knihovnictví a informatika přináší učitelům inspiraci k využití odborného směřování žáků při výuce čtenářských dovedností. Publikace je tvořena dvěma částmi. Úvodní text je věnován čtenářství a čtenářské gramotnosti a jejich základním pojmům a aspektům, připojeny jsou informace o mezinárodních výzkumech v této oblasti. Druhá část publikace obsahuje 20 pracovních listů, jejichž koncepce je založena na propojení rozvoje čtenářských dovedností žáků a dovedností odborných, protože příprava žáků škol skupiny oborů 72 je směřována ke knihovnictví a archivnictví, tedy oborů, kde je dovednost číst při výkonu povolání dovedností klíčovou.

Z praxe škol

Několik dalších publikací bylo vytvořeno na základě materiálů vzniklých v rámci partnerství škol a firem v projektu Pospolu. Základním posláním publikací zařazených do této ediční řady je přinášet příklady praxe konkrétních středních odborných škol, které by se zároveň mohly stát inspirativními pro další školy. Některé publikace nebo jejich části mohou být použity přímo ve výuce, čemuž v některých případech odpovídá i forma zpracování – prezentace, sady testových úloh aj.

Příklad

Publikace pro skupinu oborů 23 Strojírnoství a strojírenská výroba pod názvem **Dopravní prostředky, stroje pro dopravu a montáž** má charakter studijního textu, který může přispět k prohloubení znalostí žáků o oblasti dopravních strojů a zařízení. Zastoupeny jsou dopravní prostředky a stroje pro horizontální dopravu, pro svislou dopravu břemen, stroje pro těžbu a nakládku hornin, zhutňování zemin. Pozornost je věnována i hydrostatickým pohonům a jejich hlavní částem, spalovacím motorům, hydraulickým spojkám i údržbě a odstraňování závad u hydraulických mechanismů.

ECVET

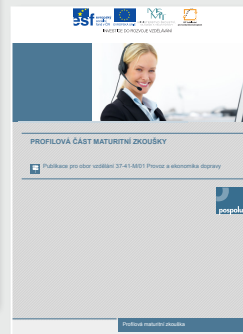
Mimo ediční řady stojí samostatná publikace na téma zavádění prvků ECVET do českého prostředí. Je věnována evropskému systému pro přenos kreditů v odborném vzdělávání jako jednomu z nástrojů na podporu celoživotního učení, národní i mezinárodní mobility žáků a učitelů. Publikace navazuje na publikace se stejnou tematikou vzniklé v minulých letech. Principy ECVET podporují nejen kvalitu odborného vzdělávání, ale i jeho prestiž. Zároveň jsou jedním z prostředků, jakým lze podpořit efektivní pohyb pracovních sil na trhu práce.

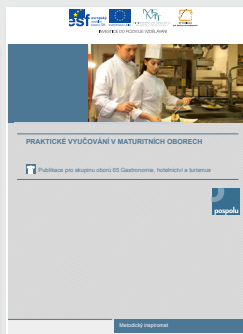
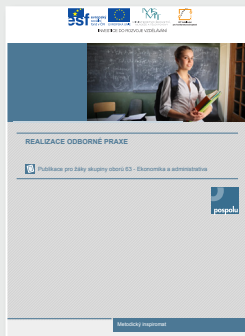
V rámci projektu Pospolu tedy vznikly tři desítky publikací, které jsou výrazem konkrétních vybraných metodických potřeb různých skupin oborů vzdělání.

Profilová maturitní zkouška

Metodický inspiromat

Slovníček pojmu

Slovníček

Slovníček pojmů

ECVET

Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu; založený na výsledcích učení (tzn. na popisu očekávaných výsledků učení definovaných prostřednictvím znalostí, dovedností a kompetencí); může jich být dosaženo v různém učebním prostředí (viz jednotky výsledků učení)

EQAVET

Evropský referenční rámec pro zajišťování kvality; nástroj vyvinutý na evropské úrovni s cílem monitorovat a podporovat rozvoj a zvyšování kvality odborného vzdělávání; založený na principu cyklu zajišťování a zlepšování kvality na základě společných kritérií kvality, orientačních deskriptorů a ukazatelů; smyslem je vytvoření metody otevřené spolupráce v oblasti zajišťování kvality odborného vzdělávání a přípravu

Garant spolupráce (zaměstnavatel)

pracovník zaměstnavatele starající se o spolupráci se školou

Instruktor praktického vyučování

zaměstnanec smluvního pracoviště praktického vyučování; na pracovišti vede odbornou přípravu žáků ve formě odborného výcviku, resp. odborné praxe

Jednotky výsledků učení (JVU)

ucelené soubory znalostí, dovedností a kompetencí, které je nutné si osvojit pro dosažení požadované kvalifikace, její části nebo pro absolvování zvoleného oboru vzdělání v rámci počátečního odborného vzdělávání; možnost jejich shromažďování v různém učebním prostředí (škola, školní dílna či provozovna, pracoviště sociálního partnera)

Jednotné zadání závěrečných zkoušek (JZZZ)

zadání s jednotnou koncepcí a vyváženou úrovní obtížnosti témat v rámci jednotlivých oborů vzdělání; používáno školami při ukončování vzdělávání v oborech vzdělání s vyučným listem

Koordinátor spolupráce

zaměstnanec školy, případně externí pracovník; zajišťuje a organizuje praktické vyučování, komunikuje se zaměstnavateli, organizačně zajišťuje realizaci spolupráce se zaměstnavateli

Slovníček

Slovníček pojmů

Model spolupráce

podpůrný nástroj pro vymezování obsahu a podmínek spolupráce školy a zaměstnavatele; obsahuje náměty spolupráce a různé aspekty, které je třeba řešit na různých úrovních při navazování, průběhu a vyhodnocení spolupráce

Monitoring

forma zapojení škol a firem do partnerství v rámci projektu Pospolu

Nový model odborného vzdělávání

model, jehož podstatou je v rámci středního odborného vzdělávání směřování k hlubšímu propojení praktického vyučování s reálným pracovním prostředím

Odborník z praxe

zástupce zaměstnavatelské sféry ve výuce nebo při aktivitách spojených s osvojováním odborných kompetencí žáků

Odborná praxe

forma praktického vyučování zaměřená na osvojení dovedností spojených s požadavky na střední management v daném oboru; minimální počet týdnů odborné praxe za dobu vzdělávání stanoven v příslušném RVP; obsah určen školním vzdělávacím programem

Období odborné přípravy

odborný výcvik v podmínkách školních pracovišť nebo firem, kde žáci získávají základní dovednosti potřebné pro práci v oboru

Období odborného rozvoje

odborný výcvik probíhající pouze v reálném prostředí zaměstnavatelů, školicím středisku nebo v modelovaném pracovním prostředí

Slovníček

Slovníček pojmů

Odborný výcvik

forma praktického vyučování; spočívá v osvojování základních praktických dovedností, činností a návyků potřebných při výkonu povolání; minimální rozsah stanoven v příslušném RVP; obsah určen školním vzdělávacím programem

Pilotní ověřování partnerství škol a firem

forma zapojení škol a firem do partnerství projektu; cílem je zjištění možností a limitů spolupráce v rámci platné legislativy a přenesení praktických zkušeností účastníků spolupráce do návrhů systémových opatření

Plán spolupráce školy a sociálního partnera

nástroj pro plánování spolupráce školy a zaměstnavatele; obsahuje všechny podstatné informace o plánování spolupráce; každoročně či podle momentálních potřeb aktualizovaný; možná forma – dodatek k ŠVP

Pospolu

projekt realizovaný MŠMT ve spolupráci se zaměstnavateli a zástupci veřejné sféry ve školství; cílem je podpora spolupráce středních odborných škol a zaměstnavatelů, vedoucí k lepší přípravě absolventů škol, k prohloubení přípravy žáků v reálném pracovním prostředí a k hledání dalších možností spolupráce škol; výstupem projektu jsou návrhy systémových a legislativních úprav umožňujících zvýšení kvality spolupráce; vedle profesních asociací, zaměstnavatelských svazů, orgánů státní správy, zřizovatelů škol a dalších organizací se na realizaci podílí řada odborníků působících ve školách a u zaměstnavatelů

Praktické vyučování

součást vzdělávání na středních odborných školách; realizováno ve školách a na pracovištích zaměstnavatelů; na žáky se vztahují ustanovení zákoníku práce upravující pracovní dobu, bezpečnost a ochranu zdraví při práci, péči o zaměstnance a pracovní podmínky žen a mladistvých, a další předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci

Profilová maturitní zkouška (PMZ)

část zkoušky ukončující studium na středních školách, na nichž je studium zakončováno maturitní zkouškou; tvořena dvěma nebo třemi povinnými zkouškami; počet povinných zkoušek pro daný obor vzdělání stanoven RVP; možné formy – vypracování maturitní práce a její obhajoba před zkušební maturitní komisí, ústní zkouška před zkušební maturitní komisí, písemná zkouška, praktická zkouška, kombinace dvou nebo více uvedených forem

Slovníček

Slovníček pojmů

Případová studie

detailní popis konkrétního případu formy spolupráce mezi školou a firmou

Rámcové vzdělávací programy (RVP)

hlavní kurikulární dokumenty pro jednotlivé úrovně vzdělávání; stanovují cíle, formy, délku a obsah vzdělávání podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání, vymezují zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů

Školní vzdělávací programy (ŠVP)

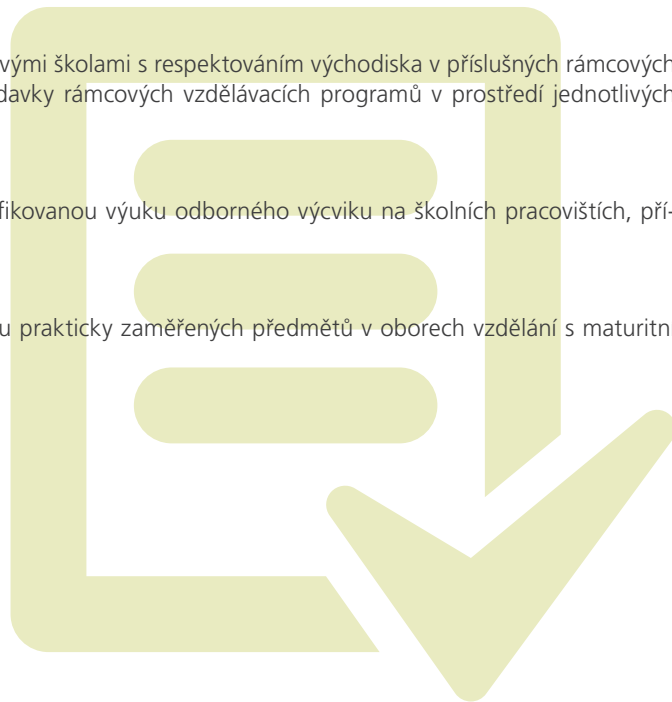
kurikulární dokumenty zpracovávány jednotlivými školami s respektováním východiska v příslušných rámcových vzdělávacích programech; konkretizují požadavky rámcových vzdělávacích programů v prostředí jednotlivých škol

Učitel odborného výcviku

pedagogický pracovník školy, zajišťující kvalifikovanou výuku odborného výcviku na školních pracovištích, případně v reálném prostředí zaměstnavatelů

Učitel praktického vyučování

pedagogický pracovník školy, zajišťující výuku prakticky zaměřených předmětů v oborech vzdělání s maturitní zkouškou

Odkazy, literatura

Odkazy

Odkazy, literatura

Odborné školy a firmy Pospolu. Praha, NÚV 2014.

<http://www.nuv.cz/pospolu>

<http://www.nuv.cz/vystupy/jednotky-vysledku-uceni-a-vzdelavaci-moduly-na-podporu>

<http://www.nuv.cz/kurikulums/socialni-partnerstvi-ocima-zamestnavatelu-sbornik-prikladu>

<http://www.nuv.cz/kurikulums/socialni-partnerstvi-odbornych-skol>

<http://www.nuv.cz/kurikulums/publikace-odborne-skoly-a-jejich-socialni-partneri>

<http://www.nuv.cz/partnerstvi-a-kvalita/partnerstvi-skol-a-zamestnavatelu>

<http://www.nuv.cz/pospolu/spoluprace-stredni-skoly-se-socialnimi-partnery-a-skolni>

Literatura

Výstupy projektu

Výstupy projektu Pospolu, jako aplikované modely spolupráce, případové studie, publikace, dodatky k ŠVP, najdete na Modulu Pospolu na Metodickém portále RVP.cz na adrese pospolu.rvp.cz.

Publikace **Kráčíme Pospolu k efektivnější spolupráci škol a firem** shrnuje principy rozvoje spolupráce řešené v modelech spolupráce škol a zaměstnavatelů. Jejím hlavním smyslem je usnadnění a případné zkvalitnění aktivní spolupráce škol a zaměstnavatelů v procesech odborného vzdělávání tam, kde je tato spolupráce již určitým způsobem navázána. Zároveň přináší potenciální metodické návody a postupy v oblasti spolupráce pro subjekty, které se k navázání spolupráce teprve připravují nebo o ní uvažují.

www.projektpospolu.cz

Vydal Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV)

Praha 2015

